

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Eliška Lažová

**Možné dopady zrušení institutu prvního setkání se
zapsaným mediátorem**

Diplomová práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Možné dopady zrušení institutu prvního setkání se zapsaným mediátorem* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 31. března 2021

Eliška Lažová

Poděkování: Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Lence Holé, Ph.D. za vedení této práce a cenné a podnětné připomínky, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1 Institut prvního setkání se zapsaným mediátorem	9
1.1 Pojem prvního setkání se zapsaným mediátorem	9
1.2 Zakotvení institutu v české právní úpravě	14
1.3 Právní úprava v jiných zemích	18
1.4 Statistická analýza četnosti využití institutu prvního setkání	19
2 První setkání v kontextu věcného záměru civilního řádu soudního	22
2.1 Navržená právní úprava institutu	22
2.2 Odůvodnění navržené právní úpravy institutu	23
3 Problematické aspekty prvního setkání se zapsaným mediátorem	25
3.1 Problematické aspekty z pohledu účastníků řízení a zapsaných mediátorů	25
3.2 Problematické aspekty z pohledu civilního soudního řízení a společnosti	29
4 Dopady zrušení prvního setkání se zapsaným mediátorem	39
4.1 Dopad na účastníky řízení	39
4.2 Dopad na zapsané mediátory	40
4.3 Dopad na civilní soudní řízení	41
4.4 Dopad na společnost	42
5 Návrh možných změn stávající právní úpravy	44
5.1 Návrh změn v rámci občanského soudního řádu	44
5.2 Návrh změn v rámci zákona o zvláštních řízeních soudních	46
5.3 Návrh změn v rámci zákona o sociálně-právní ochraně dětí	47
5.4 Návrh změn v rámci zákona o mediaci	47
5.5 Návrh změn v rámci vyhlášky o zkouškách a odměně mediátora	48
Závěr	50
Seznam použitých zdrojů	54
Shrnutí	62
Seznam klíčových slov	65
Příloha	66

Seznam použitých zkratek

ADR	Alternativní řešení sporů
CNP	Zákon č. 161/2015 Sb., civilní nesporný pořádek, ve znění pozdějších předpisů
CSP	Zákon č. 160/2015 Sb., civilní sporový pořádek, ve znění pozdějších předpisů
ČR	Česká republika
el. neč.	Elektronicky nečíslováno (zkratka užitá v poznámkám pod čarou pro monografie, komentáře a časopisecké zdroje v elektronické podobě nečíslované)
Institut	Institut prvního setkání se zapsaným mediátorem
Kodex	Kodex řízení civilního, ve znění pozdějších předpisů
Mediátor	Zapsaný mediátor
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
První setkání	První setkání se zapsaným mediátorem
Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. 5. 2008, o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech
Vyhláška	Vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora, ve znění pozdějších předpisů
ZM	Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, ve znění pozdějších předpisů
ZSPOD	Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
Pozn.:	Jména odborníků budou pro plynulost textu uváděna bez akademických titulů.

Úvod

Institut prvního setkání se zapsaným mediátorem (dále jen „**první setkání**“ či „**institut**“) byl začleněn do našeho právního řádu, konkrétně do zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**OSŘ**“), novelou teprve v roce 2012. Přesto, že jeho přítomnost v právním řádu se obecně nejeví jako problematická, již delší dobu se ozývají hlasy volající po zrušení tohoto institutu. Téma této diplomové práce bylo vybráno právě proto, aby byly na jednom místě komplexně shrnuty možné dopady zrušení daného institutu, neboť zvážení těchto dopadů je zásadní pro zhodnocení vhodnosti jeho navrhovaného zrušení.

Cílem této práce je analyzovat, jaké konkrétní dopady by mohlo mít zrušení institutu, a to konkrétně na zapsané mediátory, účastníky řízení, civilní soudní řízení a společnost.

K dosažení tohoto cíle bude zapotřebí identifikovat problematické aspekty vyvstávající při užití institutu v praxi.

Co se týká současného odborného zpracování této otázky, v literatuře nalezneme především obecné informace charakterizující tento institut a informace o mediaci samotné. Přímo o návrhu na zrušení pojednávají zejména některé články v odborných časopisech, jejichž původní formou byl mnohdy výstup na konferenci. To je důsledkem faktu, že se jedná o téma velmi aktuální, nejvíce diskutované od zveřejnění věcného záměru civilního řádu soudního v roce 2017. V časopiseckých zdrojích lze tedy najít některé názory příklánějící se k ponechání institutu v právním řádu, chybí však objektivní zhodnocení možných pozitivních i negativních dopadů jeho případného zrušení. Institutem se podrobněji zabývají např. Jelínková, Hájková, Holá, Horáček, Potočková, Svatoš či Urbanová (jejich publikace budou v práci citovány).

Výzkumný problém je v práci formulován pomocí následujících **výzkumných otázek**:

- 1. Jaké jsou problematické aspekty prvního setkání?**
- 2. Jaké dopady by mohla mít neexistence prvního setkání v budoucí právní úpravě?**
- 3. Je vhodné první setkání v právní úpravě ponechat?**
- 4. Jak by bylo vhodné změnit právní úpravu vzhledem k mediaci do budoucna?**

Dílčí cíle práce představuje nalezení odpovědí na výzkumné otázky č. 1, 3 a 4.

V práci bude použita rešeršně-kompilační metoda, analýza sesbíraných poznatků a jejich následná syntéza v jeden celek tak, aby bylo možné identifikovat souvislosti mezi jevy a vyvodit z nich závěry. Jako zdroje pro obsah práce použijeme odbornou literaturu monografickou a komentářovou, odborné články, platnou právní úpravu českou i zahraniční,

včetně operování s právem unijním, důvodové zprávy, ale i internetové zdroje, jež budou taktéž cenným zdrojem zahraniční materie a výzkumů. Použitá metodologie práce je vzhledem ke stanovenému cíli vhodná proto, že pomocí ní budeme moci shromáždit široké spektrum poznatků o jednotlivých problémech, kriticky je hodnotit a zároveň načerpat znalosti pro zpracování vlastních návrhů řešení. Pomocí těchto metod bude taktéž možné v práci reflektovat poznatky z již provedených výzkumů a tím nahradit původně zamýšlené zakomponování metod dotazníkového šetření.

Od původního úmyslu získat informace pomocí dotazníkového šetření bylo ustoupeno z důvodu, že byl v rámci projektu *Podmínky výkonu mediace v České republice dle zákona o mediaci* proveden rozsáhlý empirický výzkum, z jehož výsledků bude možné požadované informace zjistit. Na publikaci s názvem *Mediace v praxi optikou empirického výzkumu* od Holé a kolektivu proto bude čteně odkazováno, čímž dosáhneme spojení již publikovaných pohledů odborníků a dalších zainteresovaných osob na dané otázky s poznatky a zkušenostmi vycházejícími z ryze praktické činnosti.

Tento postup se jeví jako vhodnější i vzhledem k nepříznivé celospolečenské situaci, za jejíž existence tato práce vzniká, neboť osobní dotazování respondentů by bylo značně ztíženo, a i praxe s velmi nízkou návratností elektronických dotazníků nehovoří ve prospěch účelnosti výběru takového postupu. Nahrazení dotazníkového šetření zároveň poskytne prostor pro větší reflexi zahraničních výzkumů a efektivitu postupů odkazujících strany na mediaci v zahraničí.

Na základě všech těchto informací v závěru navrhne žádoucí změny právní úpravy v rámci pěti předpisů nejtěsněji spjatých s institutem – OSŘ, zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „**ZŘS**“), zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „**ZSPOD**“), zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci (dále jen „**ZM**“), a vyhlášky č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora (dále jen „**vyhláška**“), vše ve znění pozdějších předpisů.

Práce bude členěna do pěti kapitol. První dvě kapitoly budou převážně koncipovány jako teoretický rámec pro kapitoly následující. V první části práce nejprve vysvětlíme pojem mediace včetně zmínění jejích historických kořenů, dále pak již samotný institut, jeho vývoj v rámci českého právního řádu a jeho právní zakotvení.

Označení jednotlivých zmíněných ustanovení českých právních předpisů bude v rámci kapitoly 1.2 zvýrazněno tučně. Čtenář se k nim tak bude moci snáze vrátit, neboť v práci bude dále na některá ustanovení odkazováno.

Zmíníme úpravu odkázání soudem na mediaci na Slovensku, v Polsku a na Maltě, aby bylo možné uvažovat o aspektech pro českou právní úpravu inspirativních a naopak. Slovensko bylo vybráno pro jeho společné kořeny s naší zemí, Polsko pro jeho dobrou úroveň mediace a Malta jako možný zdroj inspirace k zavedení povinných prvků do naší právní úpravy. Uvedeme také statistiky mapující míru využití institutu soudy v České republice (dále jen „ČR“). V 2. kapitole bude citován způsob, jakým pracuje s institutem věcný záměr civilního řádu soudního včetně známého odůvodnění.

Následující kapitoly (kapitoly 3, 4 a 5) již budou pojaty praktičtěji a jejich struktura bude částečně korespondovat se stanovenými výzkumnými otázkami. Tyto tři kapitoly budou bezprostředně navazovat na obsah prvních dvou kapitol, ale především budou navazovat na sebe vzájemně, tzn. že fakticky budou tvořit pospolité komplex poznatků členěných do kapitol. Tato návaznost je znatelná např. i z téměř autentického členění kapitol 3 a 4. Zároveň se odráží také v kratší délce kapitoly zabývající se možnými dopady, neboť ta v zásadě představuje shrnutí již v předchozích kapitolách představených poznatků, a je tedy vhodné číst kapitoly druhé části práce pospolu.

Jelikož se práce soustředí na institut především v kontextu civilního soudního řízení, bude institutu v rámci ZSPOD věnován menší prostor.

Práce by měla přinést do odborné diskuse hlubší náhled na dopad zmíněné zvažované legislativní změny, jenž je nezbytný pro rozhodování, zda je vhodné se k takovému kroku uchýlit. Zároveň přinese i nový pohled na některé problematické body stávající právní úpravy, posoudí funkčnost institutu v aktuálně zakotvené podobě a navrhne nová legislativní řešení.

Mimo okruh primárního zaměření práce, i když se o tom taktéž zmíníme, je postaveno zkoumání vhodnosti jednotlivých prostředků mediace a změny nastavení systému vzdělávání soudců v oblasti mediace. Právě tato problematika by si však zasloužila podrobit důkladnému výzkumu, spíše však mimoprávnímu, neboť se nejedná o otázku legislativní. Současně se práce nebude přímo soustředit na názory advokátů a problematické aspekty institutu z jejich pohledu. Tyto subjekty nebyly vybrány mezi ty stěžejní, jejichž činnost by zrušení institutu nejvíce ovlivnilo.

1 Institut prvního setkání se zapsaným mediátorem

Dříve, než bude vysvětlen samotný pojem prvního setkání, je potřeba se zabývat samotnou mediací. Bez existence mediace a osob nabízejících mediační služby v ČR by bylo první setkání neuskutečnitelné, resp. by tento institut postrádal reálné uplatnění.

První podkapitola uvede základní informace o institutu, druhá podkapitola tyto informace doplní pomocí citace české právní úpravy spjaté s institutem, a další otázky spojené s prvním setkáním budou diskutovány v praktické části práce. Tím bude vytvořen komplex poznatků o institutu.

Poukázání na právní úpravu v některých jiných zemích poslouží pro vytvoření názoru na to, kam by mohla česká právní úprava v budoucnu směřovat či čeho se raději vyvarovat. Pro posouzení míry užití institutu v praxi uvedeme statistiky mapující nařizování prvního setkání českými soudy během posledních let.

1.1 Pojem prvního setkání se zapsaným mediátorem

Vztah mezi mediací a prvním setkáním se obecně vyznačuje nejvyšší mírou provázanosti. Mediace je jednou z mimosoudních metod řešení sporů, jinak řečeno také alternativních metod řešení sporů (dále jen pod celosvětově užívanou zkratkou „ADR“), přičemž mezi mimosoudními metodami v rámci jejich rozšířenosti zaobírá přední příčky. Bývá označována za základní metodu ADR.¹ Vůbec nejrozšířenější je pak vyjednávání.² ADR jsou charakterizovány především dobrovolností, prezencí nezávislé třetí strany, právem přímo neupraveným průběhem, jednacím povahou schůzky, výsledkem, který je založen více na vyjednávání než na aplikaci právních norem, či existencí smlouvy jako základu vztahu mezi osobami.³ Mediace patří spolu s vyjednáváním mezi konsenzuální ADR „založené na konsensu a dohodě stran na určitém řešení“. Mezi ADR dále patří arbitráž, rozhodčí řízení, různé neformální poradenství apod.⁴ Konkrétně v ČR jsou kromě mediace ADR zastoupeny také v podobě smírčího řízení a rozhodčího řízení.⁵

Význam institutu mediace lze dovodit už se samotného slova mediace – překlad latinského *medius* je „prostřední“, anglické *mediation* se zase překládá jako „řešení konfliktu za pomoci

¹ SVATOŠ, Martin. *Tajemství mediace aneb Řešení sporů od A do Z*. Praha: Art Francesco, 2020, s. 96.

BRZOBOHATÝ, Robin, POLÁKOVÁ, Lenka, HORÁČEK, Tomáš. *Rukověť mediátora aneb Co je dobré vědět nejen ke zkouškám mediátora*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 2.

² SVATOŠ: *Tajemství mediace...*, s. 97.

³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Wolters Kluwer: 2013, s. 22-23.

⁴ SVATOŠ: *Tajemství mediace...*, s. 98.

⁵ KŘIVÁČKOVÁ, Jana, HAMUŤÁKOVÁ, Klára. Perspektivy alternativního řešení kolektivních sporů v ČR ve světle Doporučení Komise 2013/396/EU. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 13-14, el. neč.

neutrálního prostředníka“.⁶ Definice mediace již byl konstruován vysoký počet a nebylo by snadné nebo snad ani možné nalézt jednu nejužitečnější. Nejvhodnějším se nám proto jeví způsob vysvětlení podstaty mediace pomocí uvedení jejich charakteristických znaků, výhod a nevýhod jako konstrukčních prvků definice.

Mediace se koná za účasti minimálně dvou stran, které mají zájem na smírném vyřešení sporných otázek a zcela dobrovolně se rozhodly, že se je pokusí vyřešit mimosoudně s pomocí nezávislé, nestranné a neutrální třetí osoby. Důležité je zde spojení „s pomocí“, neboť mediátor stranám pomáhá vedením průběhu mediačního jednání a pomáhá k dosažení kýžené dohody, sám však nijak nerozhoduje a nehodnotí. Jeho zásahy jsou oproti zásahům soudce při soudním jednání výrazně méně intenzivní. Kromě dobrovolnosti, nestrannosti, nezávislosti a neutrality patří mezi další principy mediace také vyváženost projevující se ve stejné míře podílu stran na vyřešení sporu, důvěrnost, diskrétnost a princip tolerance a podpory.⁷ V definicích bývá zdůrazňována právě neformálnost postupu, tedy vymezení oproti soudnímu řízení, či u mediátora přímo absence moci autoritativně rozhodovat.⁸

Hlavním cílem mediace je spokojenost jejích účastníků.⁹ Výhody lze bezesporu spatřovat v rychlosti řízení a s tím související úspoře času, nižších nákladech oproti soudnímu řízení, a to i v souvislosti s menší potřebou být zastupován advokátem. Dále také ve snadné účasti, větší šanci, že díky dohodě stran jejich vzájemné vztahy do budoucna neeskalují a zároveň případné dobré vztahy stran budou do budoucna zachovány i spolu s jejich dobrým jménem. Výhodná je neformálnost a z ní plynoucí větší srozumitelnost, pružnost, možnost vyřešení komplexních, složitých otázek soudně stěží řešitelných a otázek jakékoliv povahy (nejen právní, finanční apod.). Dále také, a to považujeme za velmi podstatné, pravděpodobnost, že výsledné řešení bude pro strany více akceptovatelné, než jaký by byl výsledek formulovaný soudem. Strany tak mohou mít pocit, že se s výsledným řešením ztotožňují.¹⁰ Obecně ze systémového hlediska je pak výhodou mediačních jednání, tak jako i všech ostatních

---

⁶ JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014, s. 15.

⁷ JANOTOVÁ: *Mediace*, s. 16-17.

PLAMÍNEK, Jiří. *Mediace: nejužitečnější lék na konflikty*. Praha: Grada, 2013, s. 63.

⁸ MANTLE, Marjorie. *Mediation: A Practical Guide for Lawyers*. 2. vydání. Edinburgh: Edinburg University Press, 2017, s. 5.

HOPT, Klaus, J. STEFFEK, Felix (ed.). *Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 11.

GOLDBERG, Stephen, B. *How Mediation Works: Theory, Research, and Practice*. Bingley: Emerald Publishing Limited, 2017, s. 15.

⁹ PLAMÍNEK: *Mediace: nejužitečnější...*, s. 55.

¹⁰ BĚHOUNEK, Tomáš. *Mediace v civilním řízení. Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 19, el. neč.

SVATOŠ: *Tajemství mediace...*, s. 108-110.

BEVAN, Alex a kol. *Mediation: A Practical Guide*. London: Thorogood Publishing Ltd, 2010, s. 6-7.

mimosoudních řešení sporů, přispění určitou měrou k odbřemenění soudů. V této věci se však můžeme setkat i se skeptickými názory.¹¹

Nevýhodou může být právě absence přímé vykonatelnosti dohod, prodražení nákladů v případě, kdy bude mediace neúspěšná a spor se bude dále řešit např. před soudem, možné problémy spočívající v nevěli strany k účasti na mediačním jednání, neexistence záruky vyřešení sporu a možnost zneužití procesu dominantnější stranou (např. pouze k získání informací o druhé straně).¹²

Co se týká historie mediace, názory na to, kam až kořeny mediace sahají, se v rozličných pramenech mírně liší. Je však evidentní, že mediace zde ve své prvotní podobě existovala již před tisíci lety, postupy blízké mediaci byly pomocí etologického výzkumu vysledovány dokonce i u primátů.¹³ Kořeny mediace jako takové pak autoři datují např. do období kolem roku 1800 př. n. l. v Sýrii, kde byly řešeny konflikty s jinými královstvími,¹⁴ či do roku 600 př. n. l. v Athénách, kde pobýval první ohlášený mediátor.¹⁵

Shoda však panuje na čase příchodu tzv. moderního ADR. Jeho kořeny sahají do 60. let 20. století na území USA. Důvodem rozvoje mediace v USA pak byla především změna pohledu na individuální práva občana a s tím související růst těchto práv, k čemuž docházelo v souvislosti s tehdejším hnutím za rasovou rovnost. Počáteční tradice mediace prováděná „mediátory“ z širších rodin či komunit se později projevila v zavádění programů komunitních řešení sporů. Mediátory se zde stali dobrovolníci. Mediační služby nebyly, oproti nynější koncepci, nabízeny jednotlivci, nýbrž byly organizovány i financovány či spolufinancovány organizacemi.¹⁶ Velký význam pro rozvoj a podobu moderní mediace mělo také vytvoření tzv. Harvardského modelu vyjednávání, jenž vznikl v reakci na úspěchy komunitních mediačních programů a následně získal celosvětový úspěch u odborné i laické veřejnosti.¹⁷ Odtud se moderní metody mimosoudního řešení sporů rozšířily i do Evropy, avšak existují i názory, že právě Evropané byli mezi těmi, kteří nejprve přinesli zárodek k rozvoji mediace do USA.¹⁸

---

¹¹ Viz HORÁČEK, Tomáš. Mediace v soukromoprávních věcech jako předmět samostatné právní úpravy. *Právní fórum*, 2010, roč. 2010, č. 3, s. 123.

¹² BEVAN a kol: *Mediation: A Practical Guide...*, s. 9-10.

¹³ PLAMÍNEK: *Mediace: nejúčinnější...*, s. 148.

¹⁴ SVATOŠ: *Tajemství mediace...*, s. 96.

¹⁵ LEWIS, John David. Dike, Moira, Bios and the limits to understanding in Solon, 13 (West). *Edizioni Universitarie di Lettere Economia Diritto*, 2001, roč. 4, s. 122.

¹⁶ BRZOBOHATÝ, POLÁKOVÁ: *Rukověť mediátora...*, s. 2-3.

¹⁷ Tamtéž, s. 4, 7.

¹⁸ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace: řešení konfliktu prostřednictvím mediátora*. Praha: Portál, 2012, s. 17.

Do ČR se pak mediace ve své moderní podobě dostala v 90. letech 20. století z evropské kolébky mediace Velké Británie.¹⁹ Na jejím rozvoji měly zásluhu některé české organizace.²⁰ Významným pro mediaci se poté stal přelom století, kdy se konala první konference o mediaci a také byla zaregistrována Asociace mediátorů ČR, jež zaujímá významnou roli v rozvoji mediace a šíření povědomí o ní mezi širokou veřejností dodnes.²¹ I v ČR znamenaly počáteční mediační snahy zavedení bezplatných komunitních programů – vznikaly tzv. smírčí rady, jejichž náplní práce bylo zmírňování konfliktů vzniklých především v důsledku vzájemného soužití lidí.²²

V současné době poskytují mediační služby mediátoři. Kdo je mediátorem shrnuje následující definice: „mediátor je nezávislá osoba, prostředník, který vstupuje mezi strany konfliktu a je nápomocen stranám v hledání smírného řešení jejich sporných otázek na základě jejich skutečných potřeb“.²³ Neustrannost mediátora se projevuje v jeho nepodjatosti a nezájatosti ke stranám, nezávislost v jeho finanční či psychické nepropojenosti se stranami a neutralita v jeho přístupu k řešené věci – respektu k názorům stran a ve zdržení se hodnocení stran a jejich chování.²⁴

První setkání pak lze nařídit soudem pouze s tzv. akreditovaným, jinými slovy zapsaným, mediátorem. Existuje však jedna výjimka (zřejmě kvůli legislativní chybě), a tou je rozhodnutí soudu za účelem ochrany zájmu dítěte (viz § 474 odst. 1 ZŘS). Zapsaným mediátorem je tedy mediátor, který splňuje všechny podmínky pro zapsání dle ZM, tj. podmínku svéprávnosti, bezúhonnosti, vysokoškolského vzdělání, složení zkoušky mediátora a nevyškrtnutí ze seznamu v posledních 5 letech, a byl tak zapsán do seznamu mediátorů vedeném Ministerstvem spravedlnosti ČR.²⁵ Velkou výhodou tohoto seznamu spatřujeme v tom, že se tito zapsaní mediátoři musí řídit ZM a v něm stanovenými povinnostmi a je nad nimi vykonáván dohled Ministerstvem spravedlnosti či Českou advokátní komorou (ta vykonává dohled nad mediátory advokáty). Dále také v možnosti vybrat si mediátora dle určitých kritérií (např. lokalita, zaměření).²⁶

Jelikož již byla představena mediace i pojem zapsaný mediátor (dále jen „mediátor“), můžeme se zabývat stěžejním pojmem této práce, tedy samotným prvním setkáním. Existuje

---

¹⁹ POTOČKOVÁ, Dana. *Nejlepší je domluvit se aneb průvodce mediačním procesem*. Praha: Alfom, 2013, s. 20.

²⁰ Uvedené zde: ŠÍŠKOVÁ: *Facilitativní mediace...*, s. 30-31.

²¹ Tamtéž.

²² POTOČKOVÁ: *Nejlepší je domluvit se...*, s. 23.

²³ RANGLOVÁ, Pavla. *Nejen zapsaný mediátor v praxi. I., Vhled do mediace: včetně souvisejících předpisů a vzorů*. Ostrava: S. Europe, s.r.o., 2020, s. 37-38.

²⁴ SVATOŠ: *Tajemství mediace...*, s. 116.

²⁵ Podrobněji v § 16 ZM

²⁶ Seznam je dostupný na <mediatori.justice.cz>.

několik variant vstupu účastníků do mediace. Obecně rozlišujeme čtyři: strany sporu či jejich právní zástupci kontaktují mediátora, jen jedna strana kontaktuje mediátora, mediaci nařídí nebo doporučí třetí strana, a v ojedinělých případech mediátor kontaktuje strany sám.²⁷ První setkání bychom mohli zařadit pod třetí variantu, avšak s důležitým upřesněním. Jedná se o nařízení prvního setkání, nikoliv samotné mediace. Tato problematika bude více rozepsána v souvislosti s porušením či neporušením principu dobrovolnosti při nařízení prvního setkání v podkapitole 3.2.

Dalším dělením v souvislosti s iniciováním mediace je pak iniciování na dobrovolné bázi a na povinné bázi. Povinná báze má dvě varianty. První je účast na mediační schůzce jako podmínka předcházející soudnímu řízení, druhou činí odkázání stran na mediaci soudem. První setkání pořadíme pod mediaci povinnou, variantu odkázání stran na mediaci soudem.²⁸ Opět se jedná o zavádějící zařazení prvního setkání, kdy povinnost spočívá pouze v povinné účasti na informační předmediační schůzce a dobrovolnost v přístupu k mediaci je tak zachována.

Účel prvního setkání bude rozveden v podkapitole 3.1, neboť názory na to, co je tímto účelem, nejsou dosud jednotné. Některé základní teze lze však uvést již na tomto místě. Účelem a zároveň také náplní prvního setkání je informování stran o podstatě a výhodách mediace a o tom, jak mediace „funguje“, a to vše ze strany odborníka, kterým je mediátor.²⁹ Co vše by měl při prvním setkání mediátor stranám sdělit, popisuje § 3 odst. 4 ZM, od něhož bývá účel institutu odvozován. Dle našeho názoru hlavní účel prvního setkání de facto vhodně vysvětluje důvodová zpráva k ZM, která konstatuje, že „*proto, aby byl institut mediace v praxi skutečně využíván, je nezbytné, aby se o něm i možnostech jeho využití účastníci řízení dozvěděli. Z toho důvodu by je měl soud o takové možnosti vhodně informovat, k čemuž směřují navrhované legislativní změny*“.³⁰

Lze se setkat i s názorem, že úlohou mediátora na prvním setkání je také přesvědčit strany, aby s ním uzavřely dohodu o provedení mediace.³¹ Uzavření dohody o provedení mediace jako výsledek předmediačního jednání je bezesporu v zájmu mediátora (i finančním), avšak na prvním setkání by prvotní roli měly hrát zájmy stran, nikoliv mediátora. I proto se strany

²⁷ POTOČKOVÁ: *Nejlepší je domluvit se...*, s. 114-116.

²⁸ EUROPEAN COMMISSION FOR THE EFFICIENCY OF JUSTICE. *European Handbook for Mediation Lawmaking* [online]. rm.coe.int, 14. června 2019 [cit. 6. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://rm.coe.int/cepej-2019-9-en-handbook/1680951928>>. (s. 19-21)

²⁹ SVATOŠ, Martin. Mýty a fakta o prvním setkání s mediátorem aneb všechno, co jste o mediaci chtěli vědět, ale báli jste se zeptat. *Bulletin advokacie*, 2013, roč. 20, č. 11, s. 49.

³⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 202/2012 Sb., o mediaci, ve znění pozdějších předpisů

³¹ GRYGAR, Jiří. *Zákon o mediaci a související předpisy: s komentářem a vzory podle stavu k 1. 1. 2014 v návaznosti na nový občanský zákoník a novou úpravu procesních předpisů*. Praha: Leges, 2014, s. 116.

v případě zájmu o mediaci mohou obrátit i na jiného mediátora, než s kterým probíhalo první setkání.

Mediátora pro první setkání vybírají samotní účastníci řízení. Pokud tak však ve stanovené lhůtě neučiní, vybere mediátora soud. Před tím, než soudce nařídí první setkání, je vhodné, nikoli však zákonem uložené, komunikovat s mediátorem, kterého zamýšlí pro daný případ „*ustanovit*“, ohledně jeho volné kapacity.³² První setkání by mělo být nařízeno pouze jednou, vícekrát jedině v případě, kdy se první setkání z objektivních důvodů nemohlo uskutečnit (např. v případě onemocnění některého z účastníků či mediátora).³³ Opačná praxe by znamenala rozpor s cílem úspory nákladů, jenž by měl být charakteristickým rysem mediačních i předmediačních jednání.

1.2 Zakotvení institutu v české právní úpravě

Než se budeme věnovat samotné české právní úpravě, pokládáme za důležité zmínit úpravu evropskou, se kterou by česká měla být v souladu a na podobě současné české právní úpravy se do značné míry podílela. Jedná se především o Směrnici o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech (dále jen „**Směrnice**“),³⁴ která se týká přeshraničních sporů, přičemž souvislost s prvním setkáním má především bod 13 preambule Směrnice. Právní úprava členských států se měla upravit tak, aby byla v souladu se Směrnicí nejpozději k datu 21. 5. 2011. I přes její přeshraniční zaměření však Směrnice podporuje i obecně zakotvení a využívání mediace v členských státech. Z dílny evropského zákonodárství pochází také, z našeho pohledu v rámci dalších evropských aktů týkajících se mediace nejvýznamnější, Doporučení o rodinné mediaci,³⁵ Doporučení o alternativách litigace mezi správními orgány a soukromoprávními stranami,³⁶ Zelená kniha o alternativním řešení sporů v občanskoprávních a obchodních věcech, Doporučení o mediaci v civilních věcech,³⁷ Evropský etický kodex chování pro mediátory a Doporučení o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody

---

³² VANČUROVÁ, Kateřina, JANEK, Kryštof. In JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář – kniha II*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, el. neč. (§ 100 odst. 2 OSŘ).

³³ GRYGAR: *Zákon o mediaci...*, s. 114.

³⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. 5. 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech

³⁵ Doporučení Výboru ministrů Rec(98)1 ze dne 21. 1. 1998 k mediaci ve věcech rodinných

³⁶ Doporučení Výboru ministrů Rec(2001)9 ze dne 5. 9. 2001 o alternativách litigace mezi správními orgány a soukromoprávními stranami

³⁷ Doporučení Výboru ministrů Rec(2002)10 ze dne 18. 9. 2002 o mediaci v civilních věcech

v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie³⁸. Všechny tyto akty, ať už více či méně závazné, ovlivnily podobu mediace ve všech členských státech včetně ČR.

Velký krok dopředu v souvislosti s mediací v ČR znamenalo až přijetí ZM, kterým byl novelizován také OSŘ, a touto novelou účinnou od 1. 10. 2008 byla mediace poprvé včleněna do úpravy civilního řízení. Přijetí samostatného ZM je přitom vnímáno jako znak podpory a reflexe jejího významu ze strany státu.³⁹ K ZM byl vydán v roce 2012 prováděcí předpis, a to vyhláška.

Základním ustanovením zakotvujícím nařízení prvního setkání s mediátorem, jehož návrhy na zrušení se staly podnětem k sepsání této práce, je ustanovení **§ 100 odst. 2 OSŘ** následujícího znění:

„Je-li to účelné a vhodné, může předseda senátu účastníkům řízení nařídit první setkání se zapsaným mediátorem v rozsahu 3 hodin a přerušit řízení, nejdéle však na dobu 3 měsíců. Pokud se účastníci bez zbytečného odkladu nedohodnou na osobě mediátora, vybere jej ze seznamu vedeného ministerstvem předseda senátu. Po uplynutí 3 měsíců soud v řízení pokračuje. První setkání nelze nařídit po dobu platnosti předběžného opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí.“

Již z dikce tohoto ustanovení zřetelně plyne, že soud při úvahách o možnosti nařídit první setkání musí posuzovat vhodnost a účelnost.

Vhodné je nařízení prvního setkání např. mezi stranami, které spolu dlouhodobě spolupracují, a existuje zde zájem na tom, aby tato spolupráce trvala i do budoucna. Dále ve věcech rodinných, pracovních, sousedských, spotřebitelských, věcech náhrady újmy či ochrany osobnosti. Obecně pak v případech, kdy je právní či skutková podstata pro soudce nejednoznačná, komplikovaná či je zde shledán velký zájem na urovnání sporu mimo soudní veřejná jednání. Představu o vhodnosti si pak předseda soudu udělá především na základě mu v době zvažování známých důkazů.⁴⁰

Nevhodné k prvnímu setkání se pak jeví případy opačné, tzn. případy, kde je skutková a právní otázka jednoznačná, případ nekomplikovaný a není zapotřebí smírně urovnávat vztahy mezi stranami. Nevhodným by bylo nařízení prvního setkání např. za situace, kdy by zde existoval konflikt kvůli určité nízké sporné částce, přičemž náklady účastníků související

---

³⁸ Doporučení Komise 2013/396/EU ze dne 11. 6. 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie

³⁹ HORÁČEK: *Mediace v soukromoprávních...*, s. 123.

⁴⁰ BŘÍZA, Petr, GANTNER, Filip. První setkání se zapsaným mediátorem z pohledu praxe. *Bulletin advokacie*, 2016, roč. 23, č. 4, s. 35.

s prvním setkáním by činily částku vyšší, než činí samotná sporná částka. Nevhodnost je také spatřována u kauz, kde se vyskytlo násilí.⁴¹ Jen pro doplnění lze uvést, že existují i názory, že, a to v rozporu se zněním výše uvedeného ustanovení, není každý případ domácího násilní nevhodný k nařízení prvního setkání a posléze k případné mediaci.⁴² Není však možné spoléhat se jen na posouzení druhu případu, je nutné vzít v úvahu i samotné strany a vztahy mezi nimi, tj. např. přítomnost duševní poruchy, majetkové, citové či jiné závislosti apod.⁴³ Podrobnější výčet nalezneme v Diagnostice případu mediace pro soudce, což je dotazník pro soudce k prvnímu setkání z roku 2016 vytvořený Pracovní skupinou k mediaci. Dotazník představuje krok dopředu v oblasti prvního setkání, neboť jeho vyplněním na základě okolností řešeného případu si může soudce udělat lepší přehled o tom, zda by měl první setkání nařídit či nikoliv.⁴⁴

Nařízení prvního setkání však není otázkou pouze samotného průběhu řízení, lze jej nařídit již v průběhu fakultativního přípravného jednání, jak je stanoveno v **§ 114c odst. 3 písm. d) OSŘ**: „*při přípravném jednání předseda senátu zejména může účastníkům řízení nařídit první setkání s mediátorem podle § 100 odst. 2, je-li to účelné a vhodné*“.

§ 140 odst. 3 první věta OSŘ řeší otázku placení odměny mediátora za první setkání za účastníka osvobozeného od soudních poplatků. Zcela logicky tyto náklady platí stát.

§ 150 OSŘ představuje svou povahou sankční ujednání pro ty účastníky, kterým bylo nařízeno první setkání a bez vážného důvodu se jej odmítli zúčastnit: „*...odmítne-li se účastník bez vážného důvodu zúčastnit prvního setkání s mediátorem nařízeného soudem, nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat*“.

Na základě **§ 202 písm. m) OSŘ** není proti usnesení o nařízení prvního setkání přípustné odvolání, což plně odpovídá snaze o naplnění zásady rychlosti řízení.

S prvním setkáním operuje i **ZŘS**, kde je v ustanovení **§ 503 odst. 1 písm. a)** kladen důraz především na zvažování účelnosti, a první setkání je nařizováno až potom, co není plněn akt vydaný či schválený soudem: „*je-li to účelné, může soud tomu, kdo neplní dobrovolně soudní rozhodnutí nebo soudem schválenou dohodu o péči o nezletilé dítě, popřípadě o úpravě styku s ním anebo rozhodnutí o navrácení dítěte, nařídit první setkání s mediátorem v rozsahu 3 hodin*“. Jedná se o případ, kdy se první setkání nařizuje ve vykonávacím řízení, přičemž dříve byla obdobná úprava obsažena také v již zrušeném **§ 273 odst. 2 písm. a) OSŘ**.

---

⁴¹ BŘÍZA, GANTNER: *První setkání...*, s. 35.

⁴² Touto problematikou se zabývá např. Monika Selvičková

⁴³ BŘÍZA, GANTNER: *První setkání...*, s. 35.

⁴⁴ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI. *Podpora mediací: Ministerstvo spravedlnosti vytvořilo nový materiál pro soudce* [online]. justice.cz, 19. dubna 2018 [cit. 18. srpna 2020]. Dostupné na <<https://justice.cz/web/msp?clanek=podpora-mediaci-ministerstvo-spravedlnosti-vytvorilo-novy-material-pro-soud-1>>.

§ 506 věta druhá ZŘS souvisí s odměnou mediátora podle vyhlášky, kdy účastník, u kterého nejsou splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, bude muset tuto odměnu zaplatit státu.

Nikoliv přímo s prvním setkáním, nýbrž s mediací jako takovou je v kontextu **§ 9** zakotvený v obecné části **ZŘS**, prostřednictvím něhož tak mediace proniká do všech řízení upravených v **ZŘS**: „*soud vede účastníky k nalezení smírného řešení. Za tím účelem je informuje o možnostech mimosoudního smírního nebo mediačního jednání*“.

Dle **§ 474 odst. 1 ZŘS** v rámci úkolů soudu při péči o nezletilé může soud rodičům nařídít přímo samotnou mediaci (alespoň dle jazykového výkladu – k tomu více v podkapitole 3.2): „*za účelem ochrany zájmu dítěte soud vede rodiče k nalezení smírného řešení. Soud může rodičům uložit na dobu nejvýše 3 měsíců účast na mimosoudním smírním nebo mediačním jednání*...“

Mediace je svou povahou vhodným prostředkem pro řešení rozličných situací v rámci sociálně-právní ochrany dítěte. **§ 12 odst. 1 písm. c) ZSPOD** je toho příkladem: „*obecní úřad obce s rozšířenou působností může uložit rodičům povinnost využít odbornou poradenskou pomoc, pokud...nedbali na doporučení spolupracovat s...mediátorem*“.

Na základě **§ 13 odst. 1 písm. d) ZSPOD** „*vyžaduje-li to zájem na řádné výchově dítěte, může obecní úřad obce s rozšířenou působností uložit dítěti, rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte...povinnost účastnit se prvního setkání se zapsaným mediátorem v rozsahu 3 hodin*...“. Specifičnost tohoto ustanovení tkví v možnosti nařídít první setkání i dítěti.

V souvislosti s **§ 59d odst. 1 písm. a) ZSPOD** se rodič nebo jiná fyzická osoba odpovědná za výchovu dítěte (nikoliv tedy dítě) dopustí přestupku tím, že nesplní povinnost účasti na prvním setkání, a může mu být uložena pokuta až do výše 20 000 Kč. ZSPOD je tak jediným českým zákonem, kde je jako sankce za neúčast na prvním setkání zakotvena možnost uložit pokutu.

Úprava ZM souvisí s prvním setkáním velmi úzce, výslovně o prvním setkání hovoří např. **§ 10 odst. 3 ZM** týkající se odměny mediátora a odkazující na vyhlášku: „*nařídil-li soud účastníkům řízení první setkání s mediátorem a nedohodnou-li se účastníci řízení s mediátorem jinak, náleží mediátorovi odměna stanovená prováděcím právním předpisem. Tuto odměnu hradí strany konfliktu rovným dílem*“.

§ 3 odst. 4 ZM sice neužívá pojem první setkání, přesto však upravuje, co vše by měl mediátor na prvním setkání stranám sdělit: „*před zahájením mediace je mediátor povinen poučit strany konfliktu o svém postavení při mediaci, o účelu a zásadách mediace, o účincích*

smlouvy o provedení mediace a mediační dohody, o možnosti mediaci kdykoliv ukončit, o odměně mediátora za provedenou mediaci a o nákladech mediace. Mediátor je povinen strany konfliktu výslovně poučit o tom, že zahájením mediace není dotčeno právo stran konfliktu domáhat se ochrany svých práv a oprávněných zájmů soudní cestou a že za obsah mediační dohody jsou odpovědné pouze strany konfliktu⁴⁵. Je zřejmé, že toto ustanovení se nevztahuje pouze na první setkání, ale také na jakýmkoli způsobem iniciovanou schůzku s mediátorem, konkrétně na dobu před uzavřením smlouvy o provedení mediace.⁴⁵

V § 15 vyhlášky představuje stěžejní normu upravující výši odměny mediátora za první setkání: „výše odměny za první setkání s mediátorem nařízené soudem činí 400 Kč za každou započatou hodinu. Je-li zapsaný mediátor plátcem daně z přidané hodnoty podle jiného právního předpisu, náleží mu rovněž náhrada za daň z přidané hodnoty“.

Účelem § 70 odst. 7 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, má být motivace účastníků ke smírnému vyřešení věci: „soud vrátí z účtu soudu zaplacený poplatek snížený o 20 %, nejméně však o 1000 Kč, v případě schválení smíru mezi účastníky řízení před tím, než je ve věci samé rozhodnuto. Byl-li smír schválen pouze v části předmětu řízení, vrátí soud odpovídající část poplatku; věta první se použije obdobně“.

Mnohé z těchto ustanovení budí v praxi kontroverze a jejich výklad dosud není jednotný. O některých problematických aspektech bude pojednáno v kapitole 3.

1.3 Právní úprava v jiných zemích

Pro doplnění informací o poznatky o právní úpravě některých jiných zemí bylo vybráno Slovensko, neboť ČR má ke Slovensku díky jejich společným kořenům ze všech zemí nejbližší, a tak je sledování rozdílů a shod u těchto dvou zemí v jakýchkoli aspektech vždy zajímavé. Slovensku proto bude věnován větší prostor. Z dalších sousedních zemí se o mediaci v Rakousku a Německu odborně diskutuje poměrně často. Méně často se pojednává o mediaci v Polsku, přičemž Polsko bylo vůbec první zemí, kde byla ve střední Evropě občanskoprávní mediace právně zakotvena, a mediace je zde zároveň na dobré úrovni.⁴⁶ Druhou vybranou zemí je tak Polsko a třetí zemí bude Malta. Malta byla vybrána na základě našeho názoru, že její právní úprava mediace by mohla být pro českou úpravu v některých aspektech inspirativní, a pokládáme za překvapivé zjištění, že právě úprava mediace na tomto

---

⁴⁵ SEKCE ADR ČAK. Stanovisko – výklad institutu prvního setkání s mediátorem z hlediska jeho obsahu a úhrady [online]. cak.cz, listopad 2017 [cit. 7. listopadu 2020]. Dostupné na <https://www.cak.cz/assets/pro-advokaty/mediace/aktuality/vyklad-institutu-prvniho-setkani-s-mediatorem-z-hlediska-jeho-obsahu-a-uh rady---stanovisko-sekce-adr-cak_1.pdf>.

⁴⁶ HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše, VALENTOVÁ, Lucia. *Judiciální trendy v mimosoudním řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2016, s. 90.

malém ostrovním státě může být nazývána pokrokovou a podnětnou. Získané poznatky budou využity v 5. kapitole jako jeden z podkladů pro úvahy o změnách české právní úpravy do budoucna. Vzhledem k rozsáhlosti obsahu této kapitoly a zaměření práce primárně na českou právní úpravu, tvoří obsah kapitoly přílohu práce.

1.4 Statistická analýza četnosti využití institutu prvního setkání

Jedním z hledisek, k němuž by mělo být přihlíženo při úvahách o zrušení či ponechání institutu v právním řádu, by dle našeho názoru měla být i míra jeho užití v praxi, tedy reálná četnost jeho využití soudy. Na základě její znalosti lze také posoudit, zda zakotvení institutu skutečně napomohlo odbřemenění soudů.

V rámci ČR byla v tomto směru zkoumána dostupná data již třikrát, přičemž všechny výstupy vycházely z nepřesných údajů zjištěných ze statistických listů Ministerstva spravedlnosti se čtvrtletní periodicitou, jež jsou vyplňovány přímo okresními a krajskými soudy. Ty v listech vyplňují údaje pouze pro pravomocně skončené spory a v rámci zařazení sporu do oblasti agendy mohou tentýž spor zařadit pod více agend. Na základě těchto okolností může ve statistických listech docházet k chybám, v současné době se však jedná o jediný možný zdroj dat v rámci ČR, a i s přihlédnutím k možným odchylkám může dobře sloužit k mapování četnosti využití institutu jednotlivými soudy.⁴⁷

První výzkum, který se zaměřoval primárně na dostupná data z roku 2017, ukázal, že od roku 2015 do roku 2017 se počet prvních setkání značně zvýšil – s 1051 případy v rámci občanskoprávní a opatrovnické agendy více než dvojnásobně. Výzkum operoval i s předpokladem, že vliv na to, zda soudce přistupuje k nařízení prvního setkání, by mohla mít jeho vytíženost. Tato závislost však jednoznačně prokázána nebyla. Získané hodnoty jistou měrou ukazovaly na větší míru nařizování méně vytíženými soudci, nelze z nich však vyvodit závěr. Míra využití institutu okresními soudy se jevila jako velmi nerovnoměrná. Obecně lze podotknout, že většina prvních setkání (75 %) byla nařízena menšinou soudců (20 %). Dalších 20 % soudců pak institut vůbec neužilo. Největší podíl prvních setkání byl nařízen soudci, již byli v rámci výzkumu zařazení do kategorie „*průměrně vytížených*“.⁴⁸

Zajímavým hlediskem je také posouzení závislosti mezi prvními setkáními a dostupností mediátorů v dané oblasti. Ani tuto možnou závislost se však nepodařilo prokázat, neboť mediátor, s kterým se uskuteční první setkání, nemusí nutně pocházet z okresu sídla soudu,

---

⁴⁷ HOLÁ, Lenka, FIEDOR, David, URBANOVÁ, Martina. První setkání se zapsaným mediátorem na základě prostorové analýzy míry jeho využívání v České republice. *Právník*, 2019, roč. 158, č. 9, s. 879, 880.

⁴⁸ Tamtéž, s. 881, 882.

a tak např. v oblasti jižní Moravy s vysokým užitím prvního setkání měl své sídlo jediný mediátor.⁴⁹

Co se týká civilní agendy, v jejímž rámci bylo první setkání nejvíce užíváno, více než polovina prvních setkání byla nařízena u sporů závazkového práva, značný podíl byl zjištěn také u sporů rodinného práva (19,2 %) a sporů v oblasti vlastnického práva (12,5 %). Míra diferenciací oblastí civilního práva, v kterých byl institut nařizován, byla pak vyšší u soudů, u nichž byla vyšší i míra celkového využití institutu.⁵⁰

Výsledky druhého výzkumu taktéž potvrdily, že se podíl prvních setkání rok od roku zvyšuje. Autoři však upozorňují také na fakt, že každým rokem klesá počet pravomocných sporů v civilní oblasti a tato skutečnost tak může výsledky ovlivňovat a ukazovat častější využití institutu. V období mezi lety 2013 až 2018 došlo ke změně agendy s nejčtenějším využíváním institutu, a to z opatrovnické agendy na agendu občanskoprávní.⁵¹ Výzkum se dále zaměřil pouze na roky 2017 a 2018, přičemž jeho výstupy ukazují následující skutečnosti.

V opatrovnické agendě bylo absolutně nejčteněji první setkání nařizováno v rámci péče o nezletilé, relativně nejčteněji pak při řešení styku dítěte s rodičem.⁵² U civilní agendy zaujímala první místo v absolutní četnosti oblast závazkového práva, zde však v přímé souvislosti s faktem, že do oblasti závazkového práva spadá v rámci civilní agendy nejvíce sporů. Do této oblasti lze zařadit i vypořádání společného jmění manželů s vůbec nejčastějším nařizováním prvního setkání (ve více než 9 % případů vypořádání). Relativně nejčteněji pak bylo první setkání nařizováno v oblasti rodinného práva, restitučních zákonů, věcného, pracovního a dědického práva (vždy ve více než ve 2 % případů).⁵³

Z regionální prostorové analýzy vyplynulo, že počet nařizovaných prvních setkání v rámci jednotlivých okresů a soudů se značně a nerovnoměrně lišil a stále ještě existovaly soudy, u nichž první setkání nařízeno nikdy nebylo. Jejich počet se však snižoval. U krajských soudů bývá institut využíván méně častěji než u soudů okresních jako důsledek především odlišné agendy těchto soudů.⁵⁴

Výstupy byly v další publikaci doplněny o data z roku 2019, ani ta však nepřinesla oproti předchozím letům překvapivá zjištění. Byly zde shrnuty celkové počty sporů, u nichž bylo

---

⁴⁹ HOLÁ, FIEDOR, URBANOVÁ: *První setkání...*, s. 882.

⁵⁰ Tamtéž, s. 884.

⁵¹ FIEDOR, David. První setkání se zapsaným mediátorem – časoprostorová analýza dat. In HOLÁ, Lenka a kol. *Právní a sociální aspekty mediace v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 119, 120.

⁵² Tamtéž, s. 122.

⁵³ Tamtéž, s. 124-126.

⁵⁴ FIEDOR. In HOLÁ a kol: *Právní a sociální aspekty...*, s. 127-136.

nařízeno první setkání v letech 2013-2019 (4 636 civilních sporů a 841 opatrovnických sporů), tj. necelé 0,4 % všech sporů. I v roce 2019 existovaly stále soudy, u kterých nebylo první setkání nikdy nařízeno. Jejich počet se však opět zmenšil.⁵⁵

Lze shrnout, že míra využití institutu má vzrůstající tendenci, jednotlivá čísla však nemohou být považována za uspokojivá a nenaplnují očekávání existující v době zavedení institutu do právní úpravy. V ČR se procento případů nařízení prvního setkání pohybuje asi kolem 0,5 % (orientační propočet z roku 2019).⁵⁶ Druhý výzkum konkrétně uvádí za sledované roky 0,15 % nařízení institutu z celkového počtu opatrovnických sporů a 0,27 % nařízení institutu z celkového počtu občanskoprávních sporů⁵⁷, třetí zase 0,4 % sporů souhrnně za 7 let. Například Doležalová se domnívá, že první setkání i přesto „odlehčení justice“ napomáhá.⁵⁸ S tím lze v zásadě souhlasit, neboť i jen nepatrné „odlehčení“ je žádané a jeho míra se může postupem času zvyšovat.

---

⁵⁵ HOLÁ, Lenka a kol. *Mediace v praxi optikou empirického výzkumu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 120-129.

⁵⁶ HOLÁ, FIEDOR, URBANOVÁ: *První setkání...*, s. 886.

⁵⁷ FIEDOR. In HOLÁ a kol: *Právní a sociální aspekty...*, s. 121, 125.

⁵⁸ ROSŮLKOVÁ, Jana. *Advokátka Martina Doležalová: Osvěta o mediaci chybí, je nutné zachovat první setkání* [online]. ceskajustice.cz, 25. srpna 2018 [cit. 18. srpna 2020]. Dostupné na <<https://www.ceska-justice.cz/2018/08/advokatka-martina-dolezalova-osveta-o-mediaci-chybi-je-nutne-zachovat-prvni-setkani/>>.

2 První setkání v kontextu věcného záměru civilního řádu soudního

Tato kapitola se týká stěžejního tématu, který byl podnětem k sepsání této diplomové práce. Čas od času se totiž setkáváme se snahou zrušit institut a i přesto, že podle aktuálních informací k tomu nakonec v nejbližší době nedojde, lze očekávat, že tyto snahy vyvstanou i v budoucnu. Velké množství ohlasů přinesl věcný záměr civilního řádu soudního, který by měl nahradit současný občanský soudní řád. V souvislosti s plánovaným zrušením ustanovení týkajícího se prvního setkání se ozývají ohlasy spíše negativní, neboť celý plán vznikl v zásadě z důvodu nepochopení podstaty institutu.

2.1 Navržená právní úprava institutu

Na věcném záměru civilního řádu soudního se začalo pracovat již v roce 2016 a na jeho vzniku se podílí skupina složená z akademických pracovníků i soudců. Hlavními principy, na kterých má být nový zákon založen, jsou zásady dispoziční, modifikovaná projednací a také zásada procesní ekonomie.⁵⁹ Jako inspirační zdroj pro využití těchto zásad posloužil především rakouský civilní řád soudní.⁶⁰ V roce 2017 byl pak věcný záměr zaslán Ministerstvu spravedlnosti a současně také zveřejněn na internetových stránkách pro širokou veřejnost.⁶¹

Věcný záměr s institutem vůbec neoperuje, proto v něm nenalezneme žádná obdobná ustanovení jako je současný § 100 odst. 2, 114c odst. 3 písm. d) OSŘ, či odraz existence institutu v § 137 odst. 1, § 140 odst. 3, § 150 a § 202 písm. m) OSŘ. Dokonce v žádném ze svých ustanovení ani mediaci nezmiňuje a není tedy povinností soudu o mediaci strany v určitých případech informovat, jak je nyní zakotveno v § 99 odst. 1 a § 114a odst. 2 OSŘ.

Nařízení prvního setkání mělo spojitost s tzv. klidem řízení, resp. přerušením řízení, a to nejdéle na dobu 3 měsíců. Plánované odstranění institutu prvního setkání z občanského soudního řádu se pak odráží právě v úpravě klidu řízení, kde zákon o mediaci mlčí:

„78. Klid řízení nastane, pokud

a) se žádná ze stran nedostaví bez předchozí omluvy k ústnímu jednání nebo

---

⁵⁹ RÝDLOVÁ, Hana. *Věcný záměr nového civilního řádu soudního* [online]. bulletin-advokacie.cz, 15. listopadu 2017 [cit. 18. srpna 2020]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/vecny-zamer-noveho-civilniho-radu-soudniho>>.

⁶⁰ ĎURÍKOVÁ, Zuzana. *Krok za krokem k novému civilnímu řádu soudnímu – tzv. advokátské spory* [online]. pravni-prostor.cz, 11. května 2018 [cit. 18. srpna 2020]. Dostupné na <<https://www.bnt.eu/cs/zpravy/pravni-novinky/2542-the-new-code-of-civil-justice-step-by-step>>.

⁶¹ RÝDLOVÁ: *Věcný záměr...*

b) *to alespoň jedna ze stran navrhne a protistrana se nedostaví bez předchozí omluvy k ústnímu jednání.*⁶²

Bylo by možné tedy očekávat, že za stavu odstranění slova mediace z civilního řádu soudního, bude tento zákon obsahovat alespoň jiné ustanovení zakotvující povinnost soudu informovat o mimosoudních metodách řešení sporů či o prostředcích napomáhajících smírnému řešení věci. Tam by se v takovém případě mohla mediace podřadit. Avšak věcný záměr na základě snahy o důraznější prosazování dispozitivní zásady dokonce částečně slevuje i ze snahy podporovat soud v úsilí o smír mezi účastníky. Záměr zakotvuje následující: „122. Soud se má o smírné vyřízení sporu pokusit vždy, když se to jeví jako účelné. Za tím účelem probere věc se stranami po skutkové i právní stránce.“ OSŘ oproti tomu v ustanoveních § 99 odst. 1 a 100 odst. 1 stanoví, že soud o smír „usiluje“. V odůvodnění věcného záměru samotní autoři konstatují, že toto ustanovení představuje „zmírnění důrazu na smír.“⁶³

V souladu se zásadou rychlosti řízení, kterou se autoři věcného záměru rovněž snaží více prosadit, pak odstupují od odročení jednání za účelem mimosoudního vyjednávání a možnost navrhnout přerušeni řízení dávají jediné samotným stranám, a to s vizí rychlého a efektivního jednání mimo soud „*chtějí-li strany opravdu o smíru mimo soud jednat*“.⁶⁴ Znění tohoto odůvodnění lze pochopit tak, že dle názoru autorů by se strany měly pokoušet o smír především před soudem a přání stran pokoušet se o smír mimosoudně spatřují spíše jako ojedinělá.

2.2 Odůvodnění navržené právní úpravy institutu

Autoři v odůvodnění výše citované úpravy klidu řízení uvádějí, že se v zásadě přebírá úprava obsažená v OSŘ. Konstatují, že „*klid řízení může být v první řadě ujednan stranami, zejména za tím účelem, aby se pokusily o smírné odklizení sporu. K tomu může dojít mj. i za součinnosti zapsaného mediátora. Na rozdíl od současného § 100 odst. 2 OSŘ se ponechává na vůli stran, jestli chtějí jeho pomoci využít. Nařízená povinná mediace, s níž je spojeno přerušeni řízení bez ohledu na vůli stran, odporuje dobrovolné povaze tohoto alternativního způsobu řešení sporů*“.⁶⁵ Nová úprava má tak odrážet tzv. princip sebeurčení.⁶⁶

---

⁶² DOBROVOLNÁ, Eva a kol. *Věcný záměr civilního řádu soudního* [online]. justice.cz, 2017 [cit. 14. října 2020]. Dostupné na <https://crs.justice.cz/wp-content/uploads/2017/11/vecny_zamer_final.pdf>. (s. 94)

⁶³ Tamtéž, s. 131.

⁶⁴ Tamtéž, s. 132.

⁶⁵ Tamtéž, s. 94.

⁶⁶ PORTEŠOVÁ, Véronique-Laura. *Věcný záměr k novému civilnímu řádu soudnímu* [online]. mediace.cz, 11. března 2018 [cit. 20. srpna 2020]. Dostupné na <<https://www.mediace.cz/cs/a/vecny-zamer-k-novemu-civilnimu-radu-soudnimu>>.

Na odborné konferenci Soukromé právo v Brně předseda Pracovní skupiny pro rekodifikaci civilního práva procesního Petr Lavický k tomu dále uvedl, že není záměrem institut zcela zrušit, ale má být už jen možností a nikoliv nutností. Současné využití institutu spojuje s mnohdy zbytečnými průtahy v řízení. Dle jeho názoru by nemělo být první setkání nařizováno tam, kde s tímto nařízením jedna ze stran nesouhlasí. V těchto případech lze dle jeho slov očekávat, že mediace nebude úspěšná.⁶⁷

Dle další členky Pracovní skupiny pro rekodifikaci Evy Dobrovolné nelze opomenout existenci jiných institutů mimosoudního řešení sporů, než je mediace, a také možnost soudů o mediaci i nadále informovat. I ona se ztotožňuje s názorem, že přerušení řízení v délce 3 měsíců představuje „*tříměsíční průtah*“.⁶⁸

V následujících kapitolách bude o navrhované úpravě a jejím odůvodnění pojednáno v souvislosti s problematickými aspekty prvního setkání a také s možnými dopady přijetí této úpravy v navrhované podobě.

---

⁶⁷ RÝDLOVÁ, Hana. Konference v Brně rozvířila debatu o rekodifikaci civilního procesu. *Bulletin advokacie*, 2018, roč. 25, č. 6, s. 7-8.

⁶⁸ ROSŮLKOVÁ, Jana. *Drápal: věčný záměr civilního řádu soudního neodpovídá potřebám 21. století* [online]. ceska-justice.cz, 25. září 2018 [cit. 18. srpna 2020]. Dostupné na <<https://www.ceska-justice.cz/2018/09/drapal-vecny-zamer-civilniho-radu-soudniho-neodpovida-potrebam-21-stoleti/>>.

3 Problematické aspekty prvního setkání se zapsaným mediátorem

V souvislosti s právní úpravou prvního setkání vyvstávají v praxi různé nejasnosti, které budou v této kapitole definovány a zároveň budou taktéž uvedeny názory na jejich řešení. Tato kapitola je rozdělena na dvě podkapitoly podle toho, z pohledu koho (nebo čeho) se daná otázka jeví jako problematická. Některé otázky by bylo možné zařadit do obou podkapitol, proto byly zařazeny do podkapitoly, do které se jejich zařazení jeví jako vhodnější. S ohledem na potřebu rozličné délky pojednání o jednotlivých problematických aspektech u první a druhé podkapitoly, bylo zvoleno u každé podkapitoly jiné členění otázek.

3.1 Problematické aspekty z pohledu účastníků řízení a zapsaných mediátorů

Podkapitola bude koncipována jako souvislý text, v němž budou pro větší přehlednost problematické aspekty zvýrazněny tučně.

Účel prvního setkání bývá, jak již bylo zmíněno, někdy odvozován z § 3 odst. 4 ZM, jehož znění nasvědčuje existenci informačního účelu. Hájková spatřuje účel prvního setkání v tom, aby účastníci získali potřebné informace pro rozhodnutí, zda podstoupit mediaci či nikoliv.⁶⁹ Účelem může být také motivace stran k využití mediace, čili k pokusu o smírné vyřešení věci.⁷⁰ Jelikož již na prvním setkání účastníci často hovoří přímo o svém konkrétním problému, účelem by mohlo být taktéž získání informací o účastnících mediátorem, na základě nichž by poté mohl lépe určit, zda lze v daném případě usuzovat na potencionální úspěch případné mediace. Dále je též vyzdvihován účel preventivní ve vztahu k účastníkům řízení (ti tak mají k problému přistupovat zodpovědně) a výchovný ve vztahu k veřejnosti.⁷¹ Konkrétní vymezení účelu v právním řádu chybí.

Nikde není stanoveno, **kdy má možnost mediátor** ustanovený v usnesení uskutečnění prvního setkání **odmítnout**. Přikláníme se k tomu, že mediátor by uskutečnit první setkání měl, pokud mu v tom nebrání závažné okolnosti. Takový výklad je v souladu s principem

---

⁶⁹ HÁJKOVÁ, Šárka. In DOLEŽALOVÁ, Martina a kol. *Zákon o mediaci: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 149 (§ 30).

⁷⁰ HORÁČEK, Tomáš. In HORÁČEK, Tomáš, SVATOŠ, Martin a OLÍK, Miloš. *Zákon o mediaci: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 52 (§ 4).

⁷¹ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Stanovisko k obsahu nařízeného prvního setkání se zapsaným mediátorem ve smyslu ust. § 100 odst. 2 o.s.ř.* [online]. justice.cz, 2019 [cit. 6. února 2021]. Dostupné na <<https://justice.cz/web/msp/vykladova-stanoviska-a-cinnost-pracovni-skupiny-k-mediaci1?clanek=vykladove-stanovisko-k-obsahu-narizeneho-prvniho-setkani-se-zapsanym-mediatorom>>.

právní jistoty, neboť pokud je v usnesení určitý mediátor ustanovený, lze důvodně předpokládat, že první setkání uskuteční. Obdobný úsudek učinila i Jelínková, která jej dovozuje z výkladu zákona s přihlédnutím k účelu. Podle ní má mediátor první setkání uskutečnit, pokud mu v tom něco nebrání, a případnou překážku má oznámit soudu i účastníkům.⁷² Česká advokátní komora je v tomto ohledu k mediátorům ještě benevolentnější. Dle ní mohou mediátoři uskutečnění schůzky odmítnout vždy.⁷³ Je třeba tak tuto otázku přesně legislativně upravit.

Účastníci mohou někdy zvažovat **zastoupení při prvním setkání svým právním zástupcem**. K efektivitě prvního setkání je však zapotřebí, aby na něm participovali účastníci osobně. Pouhá účast právních zástupců v této věci není dostačující, což je jedna z mála výjimek v rámci občanskoprávního řízení, kde za sebe na osobní i soudní jednání účastníci často své právní zástupce posílají (nejčastěji zřejmě u sporů mezi právníckými osobami). Efektivitu prvního setkání však automaticky nemusí snížit přítomnost právního zástupce jedné strany či právních zástupců obou stran.

Účastník má de lege lata právo přijít na první setkání se svým právním zástupcem a nepotřebuje k tomu ani souhlas druhé strany.⁷⁴ Dokonce nelze ani vyloučit situaci, kdy by se na první setkání dostavili pouze právní zástupci, takové první setkání by však nemohlo dosát kýženému efektu, neboť mediátor by nemohl působit přímo na strany a uplatnit své znalosti mediačních technik. V takovém případě by dle Horáčka a Svatoše mohl mediátor pouze objasnit právním zástupcům důvodnost požadavku na osobní účast stran.⁷⁵

V odborných zdrojích však převládá spíše názor, že prezenci účastníku na prvním setkání nelze nahradit účastí jejich právních zástupců, i když to tedy zákon přímo nevylučuje.⁷⁶ V rámci prvního setkání ani mediace však mediátor nemůže právní zástupce stran vyloučit, neboť by tím porušil ústavně zakotvené právo na právní pomoc.⁷⁷

Problematická může být i otázka, jak má mediátor postupovat v případě, že **zájem účastnit se prvního setkání má jen jedna ze stran**. V takovém případě by měl mediátor nejprve kontaktovat právního zástupce strany, která se prvního setkání účastnit nechce, a ten by měl

---

⁷² JELÍNKOVÁ, Petra. K vybraným problémům nařízeného prvního setkání se zapsaným mediátorem. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 22, el. neč.

⁷³ SEKCE ADR ČAK: *Stanovisko...*

⁷⁴ HÁJKOVÁ, Šárka, POTOČKOVÁ, Dana. Institut prvního setkání se zapsaným mediátorem – pomoc nebo problém? *Soudce*, 2018, roč. 20, č. 5, el. neč.

⁷⁵ HORÁČEK, SVATOŠ. In HORÁČEK, SVATOŠ, OLÍK: *Zákon o mediaci...*, s. 242 (§ 31).

⁷⁶ HÁJKOVÁ, Šárka. In DOLEŽALOVÁ a kol: *Zákon o mediaci...*, s. 148 (§ 30).

BŘÍZA, GANTNER: *První setkání...*, s. 37-38.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI: *Stanovisko k obsahu...*

⁷⁷ HORÁČEK, SVATOŠ. In HORÁČEK, SVATOŠ, OLÍK: *Zákon o mediaci...*, s. 242 (§ 31).

posléze svému klientovi vysvětlit, jaké následky by s jeho neúčastí byly spojeny. Ne každý účastník má však právního zástupce, v takovém případě mediátorovi v zásadě nic nebrání v tom, aby první setkání uskutečnil jen s jednou stranou a té dal potvrzení o účasti potřebné k doložení soudu. Jelikož soudy obvykle přerušují řízení na dobu maximální, tj. na dobu 3 měsíců, je možné, aby v této době bylo poté dodatečně uskutečněno samostatné první setkání s tou stranou, která se původně účastnit prvního setkání nechtěla.⁷⁸ V případě, že se tak do konce uplynutí lhůty, na kterou bylo řízení přerušeno, nestane, v rámci soudního řízení pak již tato skutečnost může mít nepříznivé důsledky pro stranu, která se prvního setkání neúčastnila, a to v souvislosti s hrazením nákladů řízení.

Jak dále bude blíže vysvětleno, první setkání není mediací, nýbrž schůzkou předmediační. Další problematickou otázkou je tak okamžik, kdy se první setkání může „překlopit“ v mediaci. Dikce zákona značí, že se tak může stát již v rámci první schůzky. První setkání se totiž nařizuje obvykle v rozsahu 3 hodin, avšak podání všech informací v rámci prvního setkání mediátorem obvykle netrvá více než 1 hodinu.⁷⁹ Je tak běžnou praxí, že se první setkání ukončí ještě před uplynutím 3 hodin a mediátor má tak zbývající čas vyhrazen pro případnou mediaci. V praxi často dochází i k tomu, že na první setkání strany jdou již s vůlí zahájit samotnou mediaci.⁸⁰

Existuje několik možností, jak mediace z hlediska času může proběhnout, přičemž za základní považujeme tyto: první mediační setkání časově bude spadat do nevyužitého času pro první setkání, mediátor bude mít vyhrazen pro účastníky další časový prostor po nařízených 3 hodinách či již zahájené mediační jednání může pokračovat v jiném dohodnutém termínu. Různou praxi v tomto směru dokazují i výsledky výzkumu.⁸¹ Nic však nebrání ani tomu, aby mediační jednání v den konání prvního setkání zahájeno i přes zájem vůbec nebylo a účastníci se s mediátorem dohodli na jiném termínu či aby byla mediace provedena s pomocí jiného mediátora, než který vedl první setkání.⁸²

I v rámci samotného prvního setkání mohou účastníci získat potřebu **změny mediátora** a naskýtá se tak možnost zbylou část prvního setkání konat za přítomnosti jiného mediátora.⁸³ Mediace může proběhnout i za účasti mediátora nezapsaného, neboť v zákonech nutnost

---

⁷⁸ JELÍNKOVÁ, Petra. Soudem nařízené první setkání se zapsaným mediátorem a nečinnost stran. *Právo a rodina*. 2014, roč. 16, č. 10, s. 10-11.

⁷⁹ DOLEČEK, Marek. *Mediace jako alternativa k soudnímu řízení* [online]. businessinfo.cz, 30. července 2019 [cit. 18. srpna 2020]. Dostupné na <<https://www.businessinfo.cz/navody/mediace-jako-alternativa-k-soudnimu-řízení-ppbi/>>.

⁸⁰ SVATOŠ: *Mýty a fakta...*, s. 49.

⁸¹ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 187.

⁸² MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI: *Stanovisko k obsahu...*

⁸³ HÁJKOVÁ. In DOLEŽALOVÁ a kol: *Zákon o mediaci...*, s. 149 (§ 30).

provedení mediace se zapsaným mediátorem stanovena není. Pokud by tak na tom soud trval, porušil by tím článek 2 odst. 3 Ústavy týkající se mezi uplatňování státní moci. Tito nezapsaní mediátoři pak bývají někdy označováni jako tzv. nezávislí mediátoři.⁸⁴

Velmi problematická je otázka **odměny mediátora**. Odpověď na otázku, zda lze s mediátorem ujednat i odměnu odchylnou od výše uvedené v dílci § 15 vyhlášky, nalezneme v § 10 odst. 3 ZM, kde je odměna ve výši 400 Kč za každou započatou hodinu stanovena jen pro případ „*nedohodnou-li se účastníci řízení s mediátorem jinak*“. Možné to tedy je, avšak vzhledem k úpravě ve dvou různých předpisech může být pro laiky obtížné se odpovědi dobrat. Možnost sjednat si nižší odměnu je velmi žádoucí, a to i přesto, že současná výše bývá označována za poměrně nízkou.⁸⁵ I tato částka však může být osobami v tíživé finanční situaci vnímána jako vysoká a demotivující. Naskytá se tak možnost dohodnout se i na zcela bezplatném prvním setkání.⁸⁶

Rozdílná je praxe v tom, kdy si mediátoři na první schůzce účtují mimosmluvní a kdy smluvní odměnu. V tomto ohledu je nutné rozlišit hranici či stěžejní časový bod oddělující první setkání a mediaci. Odměna mediátora za první setkání se totiž řídí jinou úpravou než odměna za samotnou mediaci. Za tento rozhodný okamžik bývá označován okamžik uzavření dohody o provedení mediace.⁸⁷ Na jedné schůzce s mediátorem se tak odměna za jeho služby jedním okamžikem překlápí ze sazby 400 Kč (případně navíc s DPH) za každou započatou hodinu na sazbu určenou v dohodě. Tímto způsobem otázku odměny ve většině případů chápou i samotní mediátoři, jen menšina vede mediaci zahájenou již v rámci nevyužitých 3 hodin pro první setkání za sazbu sníženou.⁸⁸ Odměna za samotnou mediaci se tedy řídí § 10 ZM. Tato rozličná právní úprava je reflektována také v rámci osvobození od soudních poplatků, kdy v případě prvního setkání platí odměnu mediátora za tuto osobu stát (§ 140 odst. 4 OSŘ), odměnu za mediaci již však platí účastník sám.

Zákon v případě odměny mediátora za první setkání zvláště nehovoří o náhradě hotových výdajů, ty jsou tak již zahrnuty v odměně.⁸⁹ Pokud to však finanční situace stran dovoluje, je možné, aby strany hradily hotové výdaje mediátorovi jako částku navíc. Tak

---

⁸⁴ PLAMÍNEK: *Mediace: nejúčinnější lék...*, s. 158.

⁸⁵ KADLČÍKOVÁ, Jitka. *Czech Republic: Fifth Anniversary of Mediation in the Czech Republic* [online]. schoenherr.eu, 16. srpna 2017 [cit. 27. března 2021]. Dostupné na <<https://www.schoenherr.eu/content/czech-republic-fifth-anniversary-of-mediation-in-the-czech-republic/>>.

⁸⁶ HÁJKOVÁ, Šárka. *Mediace v kontextu občanského soudního řízení*. *Bulletin advokacie*, 2013, roč. 20, č. 6, s. 26.

⁸⁷ BRZOBOHATÝ, Robin. *K souvislostem institutu nařízení prvního setkání s mediátorem a sociální koncepce civilního řádu soudního*. *Soudce*, 2019, roč. 21, č. 9, el. neč.

⁸⁸ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 132.

⁸⁹ HÁJKOVÁ. In DOLEŽALOVÁ a kol: *Zákon o mediaci...*, s. 156 (§ 30).

mohou uskutečnit buď v podobě dobrovolného plnění či na základě dohody uzavřené mezi stranami a mediátorem.⁹⁰

Ještě problematičtější je otázka hrazení nákladů řízení za první setkání v rámci ZSPOD, neboť zákon v této věci mlčí. V souvislosti s tím vyvstává otázka, zda by požadování úhrady po účastnících nebylo v rozporu s čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, tedy s tím, že „*státní moc lze uplatňovat jen v případech a mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví*“. Jediným ustanovením, o které bychom se mohli v rámci zákona opřít, je ustanovení § 58 odst. 1, podle kterého „*náklady vzniklé v souvislosti s výkonem sociálně-právní ochrany, není-li dále stanoveno jinak, nese stát*“. Znění ustanovení pokračuje výjimkami, pod které však první setkání není možné podřadit.

Pomoci by měla metodika Ministerstva práce a sociálních věcí. Ta však uvádí, že stát v tomto případě hradí náklady jen tehdy, pokud rodičům či jiným osobám odpovědným za výchovu nebyla vyplacena dávka jednorázové mimořádné okamžité pomoci či její výše k úhradě služby mediátora nepostačuje.⁹¹ Tato metodika bývá vykládána tak, že náklady mají být hrazeny primárně rodiči či jinými osobami odpovědnými za výchovu a v případě jejich tíživé finanční situace tyto osoby mají zažádat o výše zmíněné dávky. Tomu nasvědčují i názory mediátorů, již vidí v takovém postupu možnost větší efektivity mediace a motivovanější přístup účastníků. Na druhou stranu však může takový výklad v praxi znamenat pro osoby ve finanční tísní absolvování několika správních řízení k vyřízení dávky a v návaznosti na to i následný negativní postoj k celému takovému procesu i mediaci.⁹² Na tuto otázku tak neexistuje jednoznačná odpověď, proto se jí budeme dále zabývat v kapitole 5.

3.2 Problematické aspekty z pohledu civilního soudního řízení a společnosti

V podkapitole vždy bude nejprve uveden nadpis, resp. řešená problematická otázka. Následný text se bude aspekty souvisejícími s touto otázkou zabývat a hlouběji otázku řešit.

První setkání a dobrovolnost

Setkáváme se s vysokým počtem reakcí (citovaných dále v textu) na výše uvedený argument pro zrušení institutu prvního setkání obsažený ve věcném záměru, tedy na mínění

---

⁹⁰ GRYGAR: *Zákon o mediaci...*, s. 56.

⁹¹ Např. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Úplné znění PM č. 39/2017 ve znění Dodatku č. 1 [online]. mpsv.cz, 2017 [cit. 6. února 2021]. Dostupné na <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Metodika_k_dotaci_SPOD_na_rok_2018_PM-39_2017-ve_zneni_dodatku_c_1.pdf/cee8b08e-2ff2-a111-3377-7b46558b3002>.

⁹² JEŽEK, Martin. Kdo zaplatí nařízenou mediaci? *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 6, el. neč.

o jeho nedobrovolnosti. Povinná mediace by skutečně znamenala její rozpor s principem dobrovolnosti mediace, avšak v případě institutu je soudem nařízena pouze tato informační schůzka s mediátorem, nikoliv samotná mediace. Rozhodnutí, zda strany budou chtít podstoupit mediaci, závisí výhradně na jejich svobodném uvážení, proto v případě nařízení institutu princip dobrovolnosti narušen není. Hájková spolu s Potočkovou uvádí, že první setkání působí výchovně a snaží se v účastnících vzbudit zodpovědný přístup k jejich problému, je tak naopak institutem kladným.⁹³ Dle Brzobohatého pak jde o „*soudem vytvořenou příležitost, aby strany mohly svou svobodnou vůli uplatnit*“.⁹⁴

S nesprávným pochopením podstaty prvního setkání se můžeme setkat i v důvodové zprávě k ZM. V ní je uvedeno, že „*rozsah tří hodin byl zvolen po konzultacích s odborníky na mediace, kteří se shodují v tom, že tři hodiny jsou minimální doba, ve které je možné provést mediaci a uzavřít mediační dohodu*“. Po těchto 3 hodinách se pak mají účastníci rozhodnout, zda budou v mediaci pokračovat.⁹⁵ Dle důvodové zprávy tak v těchto 3 nařízených hodinách má proběhnout jak první setkání v pravém slova smyslu (informační schůzka), tak i mediace. Po 3 hodinách se účastníci rozhodnou, zda bude mediace pokračovat, a v případě kladného rozhodnutí se pouze změní odměna mediátora za další průběh mediace. Tato úvaha je však v souladu s tím, co již bylo výše uvedeno, zcela nesprávná.

Povinná mediace se však v českém právním řádu dle některých názorů vyskytuje, a to v ZŘS. Jeho § 474 pak v praxi budí kontroverze jak v souvislosti s možným porušením principu dobrovolnosti, tak i se skutečností, že při nařízení samotné mediace může docházet k „*nepřiměřenému tlaku jak na strany, tak na mediátora*“ a může být zapříčiněna „*vyšší míra odporu vůči mediaci*“.⁹⁶ Někdy je však toto ustanovení chápáno pouze jako možnost nařídit první setkání, a to s přihlédnutím k teleologickému výkladu.⁹⁷ Ministerstvo dokonce považuje výklad tohoto ustanovení tak, že je analogické k § 100 odst. 2 OSŘ, za výklad jediný možný.⁹⁸ S takovým výkladem souhlasíme. Jedná se tak zřejmě o legislativní chybu, jež však zapříčinila v praxi značné problémy.

---

⁹³ HÁJKOVÁ, POTOČKOVÁ: *Institut prvního setkání...*, el. neč.

⁹⁴ BRZOBOHATÝ: *K souvislostem...*, s. 20-24.

⁹⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 202/2012 Sb., o mediaci, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁶ PORTEŠOVÁ, Véronique-Laura. *Problematické aspekty právní úpravy v občanském soudním řádu a v zákoně o zvláštních řízení soudních* [online]. mediace.cz, 20. února 2018 [cit. 19. srpna 2020]. Dostupné na <<https://www.mediace.cz/cs/a/problematicke-aspekty-pravni-upravy-v-obcanskem-soudnim-radu-a-v-zakone-o-zvlastnich-rizeni-soudnich>>.

⁹⁷ MÁROVÁ, Anna. První setkání se zapsaným mediátorem – nedílná součást českého právního řádu. In HOLÁ, Lenka a kol. *Právní a sociální aspekty mediace v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 104.

⁹⁸ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI: *Stanovisko k obsahu...*

Zavedení povinné mediace není zakázáno – předvídá jej také Směrnice, kdy je v bodu 14 preambule stanoveno, že „*nic v této směrnici by se rovněž nemělo dotýkat vnitrostátních právních předpisů, podle nichž je využití mediace povinné nebo je předmětem pobídek nebo sankcí, za předpokladu, že tyto právní předpisy nebrání stranám sporu ve výkonu jejich práva na přístup k soudnictví*“. Povinná mediace je běžnou praxí již v několika členských státech, vždy však jen pro některé typy sporů (např. v Chorvatsku či Maďarsku).⁹⁹ Většina členských států se však i přes možnost zavést povinné prvky do národní úpravy uchýlila raději k různým formám pobídek na bázi dobrovolnosti.¹⁰⁰

Usnesení soudu

Soudy ve svém usnesení ustanovují konkrétního mediátora, a to buď vybraného stranami nebo v případě, že jej strany v určené lhůtě nevyberou, vybraného soudem. Konkrétní termín však již soudce nestanovuje, ve většině případů určí např. povinnost kontaktovat mediátora či se k němu dostavit.¹⁰¹ Strany, jímž byla mediace nařízena, by tedy měly být těmi aktivními, jež mediátora kontaktují a domluví se s ním na termínu schůzky i jejím místě. Nemusí se totiž vždy jednat o sídlo mediátora, první setkání se v zásadě může konat na jakémkoli vhodném místě, tj. např. sídlo právního zástupce, nemovitost, s kterou souvisí spor mezi stranami apod.¹⁰² Záleží vždy na účelnosti, ale i ochotě stran a mediátora.

Přerušeni řízení je pouze variantou, není však vždy nutné. Nepřeruší se například za situace, kdy by kvůli vytíženosti soudce bylo jasné, že by další jednání bylo možné nařídít až za 2 až 3 měsíce.¹⁰³ Sami účastníci někdy mohou být rozzlobeni kvůli přerušeni řízení na dobu 3 měsíců a vnímat jej jako zbytečný průtah v rozporu s mediační zásadou rychlosti, je tak žádoucí zvažovat důvodnost přerušeni.¹⁰⁴ Pokud bylo řízení přerušeno, ale doba přerušeni nepostačovala, mohou účastníci další přerušeni shodně navrhnout (§ 110 OSŘ).

Dikce zákona svědčí ve prospěch názoru, že by měl soud zahájit řízení až po uplynutí doby přerušeni. V této věci však nelze na řešení vyvozovat pouze z jazykového výkladu a musíme

---

⁹⁹ EVROPSKÁ KOMISE. *Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech* [online]. eur-lex.europa.eu, 26. srpna 2016 [cit. 28. března 2021]. Dostupné na <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0542&from=EN>>. (s. 8)

¹⁰⁰ EUROPEAN PARLIAMENT. *'Rebooting' the Mediation Directive: Assessing the Limited Impact of its Implementation and Proposing Measures to Increase the Number of Mediations in the EU* [online]. europa.eu, 2014 [cit. 16. ledna 2021]. Dostupné na <[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL-JURI_ET\(2014\)493042](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL-JURI_ET(2014)493042)>. (s. 162)

¹⁰¹ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 135.

¹⁰² SVATOŠ: *Mýty a fakta...*, s. 50.

¹⁰³ HÁJKOVÁ, POTOČKOVÁ: *Institut prvního setkání...*, el. neč.

¹⁰⁴ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 276.

přihlédnout také k principu rychlosti řízení. V souladu s touto zásadou pak soud může pokračovat v řízení i dříve, a to za situace, kdy „je zřejmé, že účelu nařízeného setkání stran s mediátorem nebylo nebo objektivně nemůže být dosaženo“.¹⁰⁵ Dále také za okolnosti, kdy mezi stranami ještě před uplynutím doby nedochází k žádným jednáním vedoucím k dohodě a ani zde neexistuje vůle do uplynutí této doby takové jednání konat.¹⁰⁶

Samotná doba, na kterou soudci případně jednání přeruší, se liší, stejně jako nařízený časový rozsah prvního setkání stanovený v usnesení. Jelikož 3 hodiny jsou maximálním rozsahem prvního setkání, vhodnou formulací času v usnesení by mohlo být spojení „v rozsahu do tří hodin“.¹⁰⁷ V současnosti však většina soudců v usnesení nařizuje přímo rozsah tří hodin.¹⁰⁸

K otázce doručování usnesení se zákon nevyjadřuje, i praxe soudů tak může být rozličná. Samozřejmostí je doručení účastníkům, kterým je první setkání nařízeno, nikoliv zjevná je však povinnost doručit usnesení i mediátorovi. Pokud by soud usnesení o nařízení prvního setkání mediátorovi nedoručil, v zásadě by tím neporušil žádnou povinnost. Tato okolnost by ani neměla nijak negativně uskutečnění prvního setkání ovlivnit v souladu s předpokladem aktivity stran při sjednávání schůzky. V případě, že však soud usnesení mediátorovi doručí, má mediátor možnost (nikoliv povinnost) se v případě neaktivity stran chopit iniciativy a sám za účelem domluvení schůzky strany kontaktovat.¹⁰⁹ Bříza považuje doručení usnesení i mediátorovi dokonce za samozřejmost. Je toho názoru, že v případě neaktivity stran směrem ke sjednání termínu by měl mediátor sám termín navrhnout, a to „s dostatečným předstihem před koncem lhůty stanové usnesením soudu“.¹¹⁰ Když to však neučiní, v současnosti tím neporuší žádnou svou povinnost, doručení usnesení mediátorovi lze však z výše uvedených důvodů doporučit.

Za situace, kdy je v usnesení určen konkrétní mediátor pro první setkání, je vhodné v něm uvést i jeho kontaktní údaje.¹¹¹ Konkrétně je doporučováno uvést jeho jméno, příjmení, sídlo či jiné jeho kontaktní údaje včetně stanovení lhůty účastníkům pro jeho kontaktování.¹¹²

---

¹⁰⁵ GRYGAR: *Zákon o mediaci...*, s. 119-120.

¹⁰⁶ JELÍNKOVÁ: *K vybraným problémům...*, el. neč.

¹⁰⁷ HÁJKOVÁ. In DOLEŽALOVÁ a kol: *Zákon o mediaci...*, s. 147 (§ 30).

¹⁰⁸ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 132.

¹⁰⁹ JELÍNKOVÁ: *Soudem nařízené...*, s. 8.

¹¹⁰ BŘÍZA, GANTNER: *První setkání...*, s. 36.

¹¹¹ JELÍNKOVÁ: *Soudem nařízené...*, s. 9.

¹¹² TOMŠOVÁ, Ema. *Mediace z pohledu civilního soudce*. In HOLÁ, Lenka a kol. *Mediace a reflexe jejich aktuálních trendů*. Praha: Leges, 2014, s. 313.

Soudci – nařizování prvního setkání a jejich znalost mediace

Již dlouhodobě je zastáván názor, že soudci jsou „hybateli“, kteří mají mediaci propagovat a seznamovat s její podstatou širokou veřejnost, tj. jak laiky, tak odborníky.¹¹³ K tomu je zajisté zapotřebí především kvalitní vzdělání soudců a následně i jejich snaha mediaci propagovat a s institutem i mediací pracovat v rámci soudcovské praxe (nařizovat první setkání v případě vhodnosti a účelnosti, informovat účastníky o mediaci apod.). Z dikce § 100 odst. 3 OSŘ vyplývá, že v případě vhodnosti a účelnosti soudce první setkání nařídí „může“. Objevují se i takové postoje, že v případě vhodnosti a účelnosti by měl soudce nařízení prvního setkání vždy využít.¹¹⁴ Takový názor však pokládáme spíše za vizi ideálního stavu, neboť takovou povinnost zákon soudci neukládá.

Obsah zprávy Komise poukazuje na fakt, že soudci jsou zdrženliví v odkazování účastníků na mediaci.¹¹⁵ Odrazovat je od toho může i způsob měření efektivity soudce na daném soudě, kde se efektivita může např. posuzovat podle počtu skončených věcí – zde tak vyvstává otázka, zda takový způsob měření efektivity nepřehodnotit.¹¹⁶

Co se týká určení vhodnosti případů pro první setkání, osvěta soudců se zlepšuje.¹¹⁷ Někteří mediátoři však stále mají pocit, že soudci někdy první setkání nařizují v případech, kdy se chtějí „zbavit“ složitého případu.¹¹⁸ Před tím, než soudce první setkání nařídí, musí zvažovat velký počet aspektů, což může být mnohdy náročné. Dle Hájkové musí soudce zvážit především pojmové znaky mediace, postoje účastníků, připravenost účastníků podílet se na řešení a převzít zodpovědnost.¹¹⁹ Soudce by měl v zásadě mít i určité znalosti technik užívaných mediátory.¹²⁰ Vznikem zmíněné metodické pomůcky je projevoována snaha soudcům alespoň částečně proces zvažování usnadnit.

S vhodností případů souvisí také otázka, zda má soudce první setkání nařizovat pouze v případě, kdy z chování stran usoudí na pravděpodobnost jejich budoucího zájmu o mediaci. A contrario lze konstatovat, že by soudce neměl nařizovat první setkání v případě, kdy by již v tomto stadiu neshledal šanci, že by alespoň jedna ze stran měla zájem se aktivně podílet na takové formě řešení sporu.¹²¹ Měla by existovat „alespoň určitá pravděpodobnost, že

¹¹³ CHOLENSKÝ, Robert. *Praktický průvodce mediací: podle nové právní úpravy*. Praha: Linde, 2013, s. 114.

¹¹⁴ HÁJKOVÁ. In DOLEŽALOVÁ a kol: *Zákon o mediaci...*, s. 146-147 (§ 30).

¹¹⁵ EVROPSKÁ KOMISE: *Zpráva Komise...*, s. 4.

¹¹⁶ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 256-257.

¹¹⁷ ROSŮLKOVÁ: *Advokátka Martina Doležalová...*

¹¹⁸ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 214.

¹¹⁹ HÁJKOVÁ. In DOLEŽALOVÁ a kol: *Zákon o mediaci...*, s. 147 (§ 30).

¹²⁰ HORÁČEK, SVATOŠ. In HORÁČEK, SVATOŠ, OLÍK: *Zákon o mediaci...*, s. 239 (§ 31).

¹²¹ HÁJKOVÁ. In DOLEŽALOVÁ a kol: *Zákon o mediaci...*, s. 147 (§ 30).

účastníci budou nakloněni využití mediace“.¹²² Je důležité myslet na fakt, že jedním z předpokladů úspěšné mediace je skutečnost, aby účastníci opravdu chtěli, aby mediace úspěchem skončila, tedy aby za jejího přispění dospěli k nějakému řešení či dohodě.¹²³

Diskutabilní je ustanovení o nařizování prvního setkání podle § 503 odst. 1 písm. a) ZŘS. Nařídít první setkání lze „*tomu, kdo neplní...*“. Je tedy zřejmé, že je zde použito jednotné číslo, což je vzhledem k povaze mediace fakt přinejmenším diskutabilní. Jazykový výklad zde tak vede k možnosti nařídít první setkání jen jednomu rodiči. Za předpokladu, že první setkání má za úkol vést strany k mediaci (kde jsou přítomny alespoň dvě strany), je informování pouze jednoho rodiče o mediaci neúčelné. Když se podíváme do komentářů k tomuto ustanovení, ty navzdory této skutečnosti operují s možností, že by se zde prvního setkání mohl účastnit jen jeden rodič.¹²⁴ Toto ustanovení představuje nejspíše legislativní nedokonalost, která ovšem nemusí činit zásadnější problémy v praxi za předpokladu, že jsou soudci znalí podstaty mediace. Nařízení odborné pomoci jen jednomu z rodičů je pak účelné např. v případě setkání s pedopsychologem.¹²⁵

Nelze však odhlédnout od faktu, že první setkání je možno provádět i odděleně, tzn. v podobě dvou schůzek – schůzky jednoho účastníka s mediátorem a samostatné schůzky druhého účastníka s mediátorem.¹²⁶ Mohlo by se zdát, že v takovém případě je první setkání taktéž prováděno jen s jednou stranou, avšak takovou situaci nelze s tou předchozí plnohodnotně srovnat. Za takového stavu totiž budou obě strany seznámeny se všemi potřebnými informacemi důležitými pro jejich rozhodnutí, zda mediaci podstoupit. Vůle jednoho rodiče podstoupit mediaci v případě, kdy druhý rodič třeba ani nezná podstatu mediace, postrádá reálný smysl.

Jen pro doplnění je vhodné uvést, že v případě oddělených schůzek se časový prostor pro první setkání u účastníků počítá – tedy dohromady musí činit maximálně 3 hodiny.¹²⁷

Lze uzavřít, že samotní soudci považují možné další vzdělávání v mediaci za problematické, a to především z časového hlediska – jako soudci musí sledovat i různé změny

---

¹²² HÁJKOVÁ, POTOČKOVÁ: *Institut prvního setkání...*, el. neč.

¹²³ PLAMÍNEK: *Mediace: nejučinnější lék...*, s. 59.

¹²⁴ Např. JIRSA, Jaromír. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: soudcovský komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, el. neč. (§ 503).

SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, el. neč. (§ 503).

¹²⁵ PORTEŠOVÁ: *Problematické aspekty...*

¹²⁶ HÁJKOVÁ. In DOLEŽALOVÁ a kol: *Zákon o mediaci...*, s. 150 (§ 30).

¹²⁷ Tamtéž.

v právní úpravě, judikatuře apod. Dle výzkumu by jim vyhovovala forma vzdělávání „ušitá na míru“, což může být podnětem pro tvůrce vzdělávacích forem.¹²⁸

Právo soudu na informace vs povinnost mediátorů a účastníků tyto informace soudu sdělit

Jedním ze základních principů mediace a zároveň i prvního setkání, je důvěrnost a s tím související mlčenlivost. Mlčenlivost mediátora má několik podob – mlčenlivost vnější (zákaz informování třetí osoby o informacích získaných v průběhu mediace od účastníků), vnitřní (zákaz informovat druhou stranu o důvěrných informacích, které sdělila strana mediátorovi v rámci soukromého rozhovoru bez souhlasu této strany), soudní mlčenlivost (zákaz sdělování důvěrných informací o průběhu mediace soudu).¹²⁹ Zákon nestanovuje žádnou povinnost mediátora informovat soud, soudci však některé informace požadují, což však neznačí automaticky nezákonnost takového postupu. Můžou je požadovat v souvislosti s jinými opatřeními k přípravě jednání či jako skutečnosti významné pro řízení a rozhodnutí. Takové informace by měly být obecného charakteru – zda bylo první setkání zahájeno, jaký je stav a jaký výsledek.¹³⁰ Konkrétní informace o tom, jak probíhalo první setkání, tedy informace obsahového charakteru, mediátor sdělit soudu může, jen pokud byl účastníky zproštěn mlčenlivosti.

I ve věci informační povinnosti účastníků řízení vůči soudu zákon mlčí. V souvislosti s existencí § 150 OSŘ by účastníci měli mít zájem na tom, aby se soud dozvěděl o jejich účasti na prvním setkání. Tak se stane především předložením potvrzení o účasti vystaveného mediátorem. Jako problematické se také nejeví dotazy soudu ohledně toho, zda byla zahájena mediace, a v případě kladné odpovědi také zda ještě běží či byla skončena. Problémy vyvstávají však za situace, kdy se soud táže na důvody – proti takovým otázkám stojí princip důvěrnosti mezi stranami, a i snaha účastníky usmířovat, nikoliv probouzet negativní emoce. Ty by se mohly objevit právě například za situace, kdy by účastník měl soudu vysvětlovat důvody neúspěchu mediace, jež by účastník spatřoval v chování druhé strany.¹³¹ Tomšová dokonce připouští i možnost vyžádat si od účastníků či jejich právních zástupců stanovisko o průběhu i výsledku prvního setkání a možnost uložení pravidelné informační povinnosti vůči soudu.¹³² Ministerstvo naopak operuje jen s možností sdělit soudu zda, popřípadě kdy, se

---

¹²⁸ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 228, 254.

¹²⁹ SVATOŠ: *Tajemství mediace...*, s. 115.

¹³⁰ GRYGAR: *Zákon o mediaci...*, s. 118.

¹³¹ JELÍNKOVÁ: *K vybraným problémům...*, el. neč.

¹³² TOMŠOVÁ. In HOLÁ a kol: *Mediace a reflexe...*, s. 313.

první setkání uskutečnilo a kdo se jej účastnil.¹³³ I tato otázka tak bude předmětem úvah de lege ferenda.

Osvěta společnosti

Povědomí o mediaci se ve společnosti stále zvyšuje, otázkou je však jak vysokým tempem. Ještě na počátku devadesátých let si lidé mediaci zaměňovali s meditací, medializací, a dokonce i s určitou formou vyvolávání duchů (od slova médium).¹³⁴ Bylo by příliš optimistické si myslet, že k těmto omylům v současnosti, tedy asi po třiceti letech, nemůže docházet. Cílem je však tyto případy eliminovat, a především vzbudit zájem společnosti o mediaci.

Výsledky výzkumu, rozsáhlého dotazníkového šetření veřejnosti, provedeného v ČR v roce 2018 jako součást projektu Univerzity Palackého v Olomouci a Masarykovy univerzity v Brně s názvem *Podmínky výkonu mediace v České republice dle zákona o mediaci* potvrdily velmi nízké povědomí veřejnosti o mediaci a jejím pravém významu. Správnou definici mediace zvolila jen třetina respondentů, přičemž mezi nimi mohla být i část správně tipujících. Respondenti, již zvolili správnou definici, se o mediaci dozvěděli téměř v polovině případů z internetu, méně pak z médií a jiných zdrojů. Jen zanedbatelná část respondentů o mediaci získala povědomí prostřednictvím odborníků, známých či z informačních brožur. To však nutně nemusí znamenat neefektivnost takových zdrojů informací, avšak u brožur může značit jejich nízké využití k propagaci.¹³⁵ S přihlédnutím k faktu, že tento průzkum probíhal skrze internetové dotazování, lze předpokládat, že se jej účastnili respondenti běžně užívající internet, což mohlo zásadně ovlivnit jejich odpověď na otázku, odkud se o mediaci dozvěděli.

Jelikož předmětných dat o mediaci z českého prostředí existuje jen malé množství, dovolíme si citovat také část výsledku výzkumu bakalářské práce z roku 2015, kde z 466 respondentů více než polovina vyplňovala dotazníky tištěné. Je nutné upozornit, že se jednalo o náhodný výběr respondentů a nebyla zde snaha získat celorepublikově reprezentativní vzorek. Na otázku, zda někdy respondenti slyšeli o mediaci, odpovědělo kladně 61 % respondentů. Toto číslo se jeví vzhledem k obecnému nízkému povědomí o mediaci jako poměrně uspokojivé, avšak v rámci výzkumu již nebylo dále zjišťováno, zda tito respondenti znají také pravý význam mediace. V otázce na zdroje, ze kterých se o mediaci

---

¹³³ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI: *Stanovisko k obsahu...*

¹³⁴ PLAMÍNEK: *Mediace: neúčinnější lék...*, s. 157.

¹³⁵ HOLÁ, Lenka, URBANOVÁ, Martina, LAKOMÝ, Martin. Informovanost o mediaci v evropském a českém kontextu. *Scientia et Societas*, 2020, roč. 16, č. 2, s. 97-99.

dozvěděli, obdobně jako v předešlém výzkumu zvítězil internet, avšak nikoliv tak přesvědčivě (u 119 respondentů), hned v závěsu se umístilo rádio a TV (104 respondentů) a velký počet respondentů označil také přátele a známé (84 respondentů) a tisk (76 respondentů).¹³⁶ V tomto výzkumu se tedy přímo neprojevila možná neúčinnost informačních brožur.

Ze zprávy Komise, jejíž obsah je založen na výsledcích studií zaměřujících se na zkušenosti jednotlivých členských států s mediací, vyplývá, že respondenti považují právě informační brožury za možné efektivní prostředky k šíření povědomí o mediaci, dále také osobní účast u soudu a akce typu mediálních dnů. Největší význam opět spatřovali v informacích umístěných na internetu. Takový názor však zaujímal menšina respondentů, neboť většina dokonce nepovažovala šíření informací o mediaci široké veřejnosti za účinné. Studie poukazuje na nízké povědomí společnosti o mediaci, jejichž důvěra v mediaci by mohla narůst spolu s žádanou „*kulturní změnou*“.¹³⁷

Z výzkumu, který byl v roce 2014 proveden v Makedonii a jehož respondenty bylo 82 licencovaných členů makedonské komory mediátorů, vyplynul téměř jednoznačný příklon respondentů (97 % respondentů odpovědělo, že plně souhlasí, souhlasí či docela souhlasí) k názoru, že ke zvýšení využití mediace v Makedonii by mohla pomoci mediální kampaň zaměřená na seznámení s výhodami mediace (80 % respondentů považovalo povědomí makedonské společnosti o mediaci za nízké). Při výběru z více možností činností na podporu mediace pak opět za nejúčinnější považovali mediální kampaň, naopak žádný respondent nepovažoval v této věci za užitečné pořádání mediálních workshopů.¹³⁸

Z uvedeného tedy vyplývá, že osvěta o mediaci je stále nízká. To je jedním z důvodů, možná i stěžejním, proč se ozývají četné hlasy pro zachování institutu prvního setkání, který pomáhá s nutnou propagací mediace.¹³⁹ Doležalová spolu s Dolečkem uvádí, že mediace má až 80% úspěšnost.¹⁴⁰ Evropské statistiky uváděly již k roku 2014 75% úspěšnost.¹⁴¹ Mediace je tak účinným nástrojem pro smírné řešení konfliktů a je potřebné pomoci jejímu širšímu využití. Zároveň byla na tomto místě taktéž naznačena vhodnost jednotlivých prostředků ke

---

¹³⁶ HONČOVÁ, Renata. *Mediace jako jeden ze způsobů řešení mezilidských konfliktů*. Zlín, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. Vedoucí diplomové práce Helena Skarupská.

¹³⁷ EVROPSKÁ KOMISE: *Zpráva Komise...*, s. 4.

¹³⁸ STOILKOVSKA, Aleksandra, MUCUNSKA PALEVSKI, Valentina, ILIEVA, Jana. *Awereness about Mediation as an Alternative Form of Dispute Resolution: Practices in the Republic of Macedonia* [online]. ijrsee.com, 2015 [cit. 16. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.ijrsee.com/index.php/ijrsee/article/view/70/76>> (s. 24-25)

¹³⁹ ROSŮLKOVÁ: *Advokátka Martina Doležalová...*
HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 210.

¹⁴⁰ ROSŮLKOVÁ: *Advokátka Martina Doležalová...*
DOLEČEK: *Mediace jako alternativa...*

¹⁴¹ JANOTOVÁ: *Mediace...*, s. 34.

zvýšení osvěty, přičemž zdrojem pro posouzení vhodnosti byla přímo praxe, která se však v jednotlivých zemích liší. Proto pokládáme za vhodné využít co nejvíce možných prostředků (samozřejmě s ohledem na náklady) a postupně vyhodnocovat jejich přínosnost. Začít s větší osvětou by se však mělo také u odborné veřejnosti, jejímž prostřednictvím se pak může dosáhnout i osvěty přímo u cílených adresátů.¹⁴²

---

¹⁴² HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního a neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, roč. 20, č. 6, s. 17-18.

4 Dopady zrušení prvního setkání se zapsaným mediátorem

Míra využití mediace je v ČR stále nízká. První setkání je prostředkem, který alespoň do určité míry pomáhá frekvenci jejího využití navyšovat. Objevují se návrhy na zrušení institutu, chybí však nabídka jakékoliv nové alternativy v případě zrušení. Prvním zřejmým dopadem, který by zrušení mělo, je tak rozpor s požadavky, které klade na členské státy právo Evropské unie (viz např. požadavky Směrnice). V této kapitole budou uvedeny možné dopady zrušení na účastníky řízení, mediátory, civilní soudní řízení (v rámci toho i na soudce) a společnost, které byly identifikovány na základě výše uvedených poznatků z teorie i praxe.

4.1 Dopad na účastníky řízení

Dle některých advokátů je institut zapotřebí právě proto, že bez jeho existence by se na mediaci klienti nedostali, a to z důvodu nedostatku mediátorů v některých regionálních oblastech.¹⁴³ Někdy tak mohou mít i sami účastníci a jejich zástupci zájem o nařízení prvního setkání, na něhož by nemohlo být při zrušení institutu adekvátně reagováno.

Vytíženost jednotlivých mediátorů se však samozřejmě liší, a ne vždy by tak mělo zrušení prvního setkání tento dopad. Účastníci řízení by tak stále měli možnost během řízení požádat soud o jeho přerušování a sami by se mohli aktivně zapojit do snahy řešit věc smírně a mimosoudně. Za současného nepříznivého stavu osvěty o mediaci je však otázkou, zda by se o možnosti pokusit se věc takto řešit vůbec dozvěděli. Teoreticky by se tak měli dozvědět v souladu s § 99 OSŘ a soudce by jim mohl mediaci doporučit, jak skutečně soudci přistupují k praktické realizaci znění tohoto ustanovení však nelze za současného stavu poznání s jistotou určit.

V některých účastnících nemusí pouhé doporučení vyvolat proaktivní postoj. Ještě umocněno je to nutností za první setkání zaplatit. Pro takové osoby může být nařízení prvního setkání z jejich pohledu velmi žádoucí, neboť nařízeno je jim autoritativně soudem, kvůli čemuž se původně uchýlili k soudnímu řízení. Při zrušení institutu tyto účastníci tak přijdou o jedinou možnost, která by je přiměla „vzít spor do vlastních rukou“.

Při zrušení institutu by došlo k popření veškerých popsanych pozitivních aspektů prvního setkání s mediátorem. Dle Hájkové a Potočkové by tím nikdo nic nezískal, naopak by byl učiněn „*krok zpět*“.¹⁴⁴ K těmto pozitivním hlediskům patří i možnost snížit náklady na vyřešení sporu a využít pomoci s obnovením či zachováním vztahu mezi stranami do

---

¹⁴³ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 313.

¹⁴⁴ HÁJKOVÁ, POTOČKOVÁ: *Institut prvního setkání...*, el. neč.

budoucná.¹⁴⁵ Došlo by tak k oslabení významu mediace zrušením efektivního nástroje, což je v rozporu s žádoucí tendencí k jejímu postupnému posilování.¹⁴⁶

Při zrušení institutu by však ubyly i možné negativní aspekty s ním spojené. Nemohlo by se tak stát, že by byl k prvnímu setkání odkázán případ naprosto nevhodný a rozhodnutí soudce by tak zapříčinilo pouze rozhořčenost stran a nedůvodné průtahy v řízení. Tato nevole však může vyvstat i u případů na první pohled vhodných, neboť nelze stoprocentně předvídat budoucí postoj účastníků k prvnímu setkání, případně k mediaci, i když soudce věc s účastníky předem konzultuje.

4.2 Dopad na zapsané mediátory

Bez prvního setkání poklesne značně počet mediací, což je faktem potvrzeným výzkumy.¹⁴⁷ Pro mediátory tak zrušení institutu může znamenat značný úbytek nových případů. Největší dopad by tak odstranění institutu z OSŘ mělo na mediátory, již se ve svém profesním životě plně věnují mediování (oproti např. advokátům mediátorům), zvláště pak na ty specializující se na mediace v občanskoprávní agendě. Úplné zrušení institutu v rámci celého právního řádu by znamenalo vážný problém, možná až existenční povahy, např. pro mediační centra, kam bývají osoby v hojném počtu odkazovány k prvnímu setkání orgánem sociálněprávní ochrany dětí. Zároveň by mohli pocítit úbytek případů také mediátoři specializující se na rodinné právo apod.

Přišli bychom o institut, který obecně vzato funguje – dle mediátorů 66 % prvních setkání vyústilo v mediaci a téměř polovina těchto mediací pak byla zakončena dohodou stran.¹⁴⁸ Nařízení prvního setkání tak zvyšuje šanci využití samotné mediace. Někteří mediátoři však mají na funkčnost institutu opačný názor, neboť předpokladem zákonodárce bylo konání mediací asi v desetině soudních kauz, k čemuž zatím nedochází.¹⁴⁹

I aktuální výše odměny mediátora, která při absenci odchýlného smluvního ujednání zahrnuje i hotové výdaje, může pro některé mediátory znamenat vynaložení nákladů na konání schůzky z vlastních zdrojů. Pokud se pak strany nerozhodnou i pro mediaci se stejným mediátorem, první setkání je pro mediátora prodělečné a zrušení institutu by v tomto smyslu mohlo být vnímáno pozitivně.

---

¹⁴⁵ RANDA, Lukáš. Nerušte soudům možnost nařídit první setkání s mediátorem. *Soudce*, 2019, roč. 21, č. 9, s. 25-26.

¹⁴⁶ HORÁČEK, SVATOŠ. In HORÁČEK, SVATOŠ, OLÍK: *Zákon o mediaci...*s. 247 (§ 31).

¹⁴⁷ HORÁČEK, Tomáš. Mediátor roku 2019. *Soudce*, 2019, roč. 21, č. 9, s. 16.

¹⁴⁸ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 131.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 184.

Jelikož první setkání do jisté míry naplňuje osvětovou funkci, a i samotná skutečnost účasti osob může přispět k šíření povědomí (sdělí své zkušenosti známým apod.), mediátoři by při zrušení byli připraveni o tuto možnost propagace své práce.

Snížila by se míra spolupráce mezi soudy a mediátory, která může být v mnoha ohledech přínosná. Někteří soudci se s jednotlivými mediátory znají a vzájemně si tak mohou vyměňovat své zkušenosti. Zároveň soudce při znalosti kvalit jednotlivého mediátora v případě nezvolení mediátora účastníky může pro první setkání zvolit právě tohoto mediátora. Takový mediátor měl tak zajištěn určitý nápad případů od soudu, o něhož bude v případě zrušení institutu připraven.

4.3 Dopad na civilní soudní řízení

V rámci výzkumu cca 75 % soudců hodnotilo prvního setkání „*velmi dobře*“, „*spíše dobře*“ nebo „*neutrálně*“.¹⁵⁰ Z toho vyplývá skutečnost, že i přes nevysoký počet nařízení prvních setkání soudci nevnímají tento institut obecně nijak negativně a v tomto směru tak nevystává potřeba institut zrušit. Obecně však soudci preferují doporučení před nařízením.¹⁵¹

Pro mnohé soudce by tak zrušení institutu nemělo zásadní význam. V případě zrušení prvního setkání pouze v rámci OSŘ by však došlo k určité, zatím ze strany odborné veřejnosti nediskutované a neopodstatněné, nerovnováze v úpravě řízení dle OSŘ, ZŘS a ZSPOD, kdy v posledních dvou předpisech by možnost nařízení prvního setkání stále existovala. Bylo by možné nalézt argumenty založené na rozdílnosti typů řízení v jednotlivých předpisech opodstatňující tuto nerovnováhu, současně však i argumenty opačné (např. že u řízení sporných by měla být vyvíjena tím větší snaha vést strany ke smírnému vyřešení věci).

Mediace má dle teorie přispět k rychlejšímu vyřešení věci oproti řízení soudnímu, v praxi však soudní řízení, ve kterých bylo nařízeno první setkání, trvají v průměru 2,5krát déle u civilní agendy a asi 3krát déle u opatrovnické agendy než řízení bez nařízení prvního setkání.¹⁵² Teoreticky by tak mohlo zrušení institutu vést naopak ke zkrácení délky některých řízení, je však třeba brát zřetel i na různorodost aspektů, které mohly mít vliv na délku těchto řízení, a tak i na zmíněné výsledky. Z těchto zjištění také nelze vysledovat pozitivní aspekty, které mohlo první setkání do řízení vnést, i když třeba trvalo delší dobu (např. zlepšení vztahů mezi účastníky).

---

¹⁵⁰ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 136.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 232.

¹⁵² Tamtéž, s. 68.

Se zrušením prvního setkání by zároveň částečně vymizela snaha „odlehčit“ soudům co se týče nápadu případů. Z již uvedených statistik vyplývá, že první setkání nařizují spíše soudci s menším nápadem případů a úsilí o snížení objemu práce více zatěžovaným soudcům nemá v praxi zatím žádaný dopad. To však neznamená, že nemůže dojít v tomto směru k pozitivnímu vývoji. Soudci by po zrušení zároveň byli nuceni i složité případy jinak vhodné a účelné k nařízení prvního setkání sami autoritativně rozhodnout. Přišli by o možnost stranám uložit setkání s mediátorem a tím i přispět k případné šanci vyřešit spor skrze mediální jednání.

Pokud budeme operovat s názorem, že první setkání by v případě vhodnosti a účelnosti nařízeno být mělo (ne pouze mohlo), zrušení institutu by pro některé soudce mohlo být osvobozující v tom smyslu, že by nemuseli trávit čas poměrně náročným zvažováním, zda v konkrétním případě první setkání nařídit. Na druhou stranu by při zrušení institutu v některých případech strávili tím více času prací na případu, přičemž strany by naopak při nařízení prvního setkání mohly samy spor vyřešit mimo soud.

4.4 Dopad na společnost

Se zrušením prvního setkání se sníží pravděpodobnost, že se společnost o mediaci dozví. Míra povědomí o mediaci, už tak nízká, se tak za předpokladu, že se razantně nezvýší osvěta společnosti, dále nebude zvyšovat. S mediální osvětou, a tedy i s prvním setkáním, je spojen i žádoucí výchovný efekt, o nějž by tak v tomto směru byla společnost ochuzena.

V současnosti je nízká frekvence využití mediace zapříčiněná právě i tím, jak je společnost nastavena. Hovoříme o jakémsi společenském klimatu, které zapříčiňuje nastavení společnosti takovým směrem, že preferuje přenesení odpovědnosti na stát, resp. soudy, před snahou převzít sama odpovědnost. Dalším aspektem je také tendence být při řešení konfliktu k druhé straně nedůvěřiví.¹⁵³ První z těchto hledisek sledujeme např. u obecně známé nízké míry užití partnerských poraden, kdy jen nízký počet párů využije pomoci nestranné třetí osoby při řešení partnerských problémů a raději se obrátí přímo na soud s návrhem na rozvod. Změna myšlení společnosti, ke které alternativní metody řešení sporů směřují, by mohla mít pozitivní vliv na každodenní chování osob a přispět tak k celkovému zlepšení vztahů mezi lidmi. K tomuto však zrušení institutu nepřispěje.

---

¹⁵³ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 255, 269, 298.

Je nutné podotknout, že díky nízké míře povědomí společnosti o prvním setkání a mediaci by většina členů společnosti zrušení prvního setkání nijak nepocítila. Cílem by však mělo být naopak začlenění pozitivních aspektů těchto institutů do celospolečenského chování.

5 Návrh možných změn stávající právní úpravy

Tato kapitola navazuje na dvě bezprostředně předcházející kapitoly, neboť na základě určení problematických otázek a zhodnocení dopadů úplného zrušení je možné vyhodnotit, kam by měla právní úprava do budoucna směřovat. Uvedeny budou možné změny právní úpravy v rámci pěti hlavních předpisů souvisejících úzce s prvním setkáním.

Nejprve budou uvedeny možné změny v rámci OSŘ jako předpisu, z něhož má být podle návrhu institut odstraněn, dále ZŘS jako zákona obsahujícího institut a taktéž upravujícího soudní řízení, poté ZSPOD jako posledního předpisu upravujícího institut. Následující dva předpisy, tj. ZM a vyhláška, pak již neupravující přímo nařízení institutu jako takového, ale okolnosti s ním související, přičemž vyhláška doplňuje ZM.

Problematické aspekty, které jsou již dostatečně objasněny výkladem, nebudou v této kapitole předmětem navrhovaných změn. Tím však není dotčen náš názor na vhodnost zakotvení i ustanovení reflektujících tyto aspekty.

5.1 Návrh změn v rámci občanského soudního řádu

Důležitým aspektem, který by měl být zvažován při úvahách o právní úpravě *de lege ferenda*, je možnost zavedení povinných prvků. Názory na vhodnost takového řešení se rozcházejí. Možné negativní vlivy povinných prvků však nejsou tak významné, jak by se mohlo zdát. Už v minulém století byly zkoumány a žádné markantní rozdíly mezi dobrovolnými a povinnými mediacemi nebyly na základě výzkumu zjištěny např. u úspěšnosti dosažení dohody, pocitu, že mediátor na účastníky vyvíjí tlak, u důvodu, proč došlo či nedošlo k dohodě, v popisu průběhu mediace, ve vnímání vztahu s druhou stranou během mediace či v reakci na výsledné vypořádání či nevypořádání. Rozdíly však byly shledány např. v pohledu účastníků na spravedlnost procesu, v jejich spokojenosti či v jejich zájmu využít mediaci i v budoucnu.¹⁵⁴ Povinný prvek však někdy bývá označován i jako překážka v přístupu ke spravedlnosti.¹⁵⁵

Často bývá uvažováno zavedení povinné mediace pro konkrétně vymezenou oblast sporů či určité druhy řízení, čímž by mělo být přispěno k vyšší účinnosti ZM (srov. maltská povinná mediace v rodinných sporech).¹⁵⁶ Diskutován je časový okamžik, kdy by taková mediace

---

¹⁵⁴ WISSELER, Roselle. The Effects of Mandatory Mediation: Empirical Research on the Experience of Small Claims and Common Pleas Courts (1997). *Willamette Law Review*, 2010, roč. 33, s. 565-604.

¹⁵⁵ VETTORI, Stella. Mandatory mediation: An obstacle to access to justice? *African Human Rights Law Journal*, 2015, roč. 15, č. 2, s. 355-377.

¹⁵⁶ HORÁČEK: *Mediace v soukromoprávních...*, s. 123.

PJAJČÍKOVÁ Pavla. Promarněná šance? *Právní rozhledy*, 2018, roč. 26, č. 23-24, s. 847.

měla proběhnout – zda ještě před zahájením řízení např. jako zvláštní podmínka řízení¹⁵⁷ či až v jeho průběhu¹⁵⁸.

První možnost je vyloučena, neboť dle Směrnice nelze takto bránit v přístupu k soudu, možností by tak bylo nařídít mediaci v průběhu soudního řízení za podmínky, že v případě neúspěchu by bylo v řízení pokračováno.¹⁵⁹ Uplatnit by bylo možné i předsoudní povinnou mediaci, avšak ne jako podmínku, bez které by řízení nemohlo být zahájeno. Výhodou takového postupu by byla skutečnost, že by se u mediace strany potkaly poprvé (myšleno bez předchozího jednání u soudu) a mohla by být eliminována nežádoucí vůle stran spor „vyhrát“.

Možnost zavedení určité formy povinné mediace bychom tak do budoucna striktně nezavrhovali, avšak s přihlédnutím k současnému nastavení společnosti i odborné veřejnosti by mělo být případné zavedení povinných prvků do právní úpravy postupné, aby nedocházelo k nedůvodné nevoli.

Povinný prvek už zde do jisté míry funguje v podobě uplatňování tzv. cochemského modelu, jenž přináší dobré výsledky (např. u Okresního soudu v Novém Jičíně).¹⁶⁰ V Itálii v současnosti funguje systém, který bychom označili jako „zlatý střed“. Po zavedení povinné mediace se na základě nesrovnalostí s legalitou jejího zakotvení vrátila k systému podobnému tomu českému. I Italové se potýkají s nízkou mírou nařizování informačních schůzek s mediátorem, úspěchu však dosáhli s povinnými předsoudními setkáními s mediátorem, z kterých vzešlo 90 % všech mediací.¹⁶¹

Přestože motivační pobídky se často nesetkávají s úspěchem, některé se v členských státech osvědčily, mezi nimi i informační schůzky jako období prvního setkání, ale také povinnost uvádět v žalobách, zda se strany pokusily o mediaci (po polském vzoru). Kromě této možnosti stojí za zvážení stanovení nižších nákladů řízení před soudem při pokračování sporu po mediaci, právo na rychlejší projednání věci před soudem v případě účasti stran na mediaci či nižší soudní poplatky pro strany, které využily mediace ještě před zahájením řízení. Souhrnně se tedy jedná o finanční zvýhodnění podporované státem.¹⁶²

Propagaci mediace by mohlo dle našeho názoru napomoci zavedení období prvního setkání za sníženou odměnu i mimo nařízení soudem. V současnosti záleží na mediátorech, zda se zájemci uskuteční informační setkání bezplatné či za sníženou odměnu před mediací

¹⁵⁷ RANDA: *Nerušte soudům...*, s. 25-26.

¹⁵⁸ BĚHOUNEK: *Mediace v civilním...*, el. neč.

¹⁵⁹ KŘIVÁČKOVÁ, HAMULÁKOVÁ: *Perspektivy alternativního řešení...*, el. neč.

¹⁶⁰ PJAJČÍKOVÁ: *Promarněná šance...*, s. 847.

¹⁶¹ SWANSON, L. Donald. *A Mediation Innovation in Italy that Works! Middle Ground between Voluntary and Mandatory* [online]. mediatbankry.com, 2018 [cit. 1. února 2021]. Dostupné na <<https://mediatbankry.com/2018/05/22/a-mediation-innovation-in-italy-that-works-middle-ground-between-voluntary-and-mandatory/>>.

¹⁶² HORÁČEK: *Mediace v soukromoprávních...*, s. 123.

nebo budou zájemce o mediaci informovat až v rámci mediace a ceny za ni stanovené. Takové informační setkání by mohli nabízet sami mediátoři, ale mohly by je doporučovat i soudy.

Objevují se názory, že by měl být v zákoně omezen počet hodin prvního setkání např. na jednu.¹⁶³ Je to jedna z možností, avšak mohlo by to vést k tomu, že by mediátoři a účastníci měli pocit, že jsou omezováni nízkým časovým limitem, a schůzku by úspěšali. Za vhodnější pokládáme stanovení rozsahu „do tří hodin“.

Možnost přerušit řízení by měla být zakotvena v zákoně v samostatné větě. Jazykový výklad současného znění § 100 odst. 2 OSŘ totiž nasvědčuje tomu, že by mělo být při nařízení prvního setkání vždy i přerušeno řízení.

Vhodnost ponechání věty o zákazu nařízení institutu za platnosti předběžného opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí je hojně diskutována a je vhodné ji podrobit samostatnému výzkumu.

5.2 Návrh změn v rámci zákona o zvláštních řízeních soudních

Na základě výše uvedených nejasností týkajících se ustanovení § 474 ZŘS pokládáme za vhodné, aby bylo novelizováno. Novelizace by měla přinést jasné vysvětlení, přičemž dle našeho názoru by měla ctít zásady mediace jako takové, a především princip dobrovolnosti, tzn. že mediace samotná by dle tohoto ustanovení neměla být již dále nařizována. Možnost nařízení prvního setkání však v tomto případě shledáváme jako vhodnou, neboť právě smírné řešení situace rodiči v zájmu dítěte, ke kterému by mohlo první setkání přispět, je bez pochyb tou nejlepší variantou řešení.

Novelizován by měl být taktéž § 503 odst. 1 písm. a) ZŘS. První setkání za účasti jen jednoho rodiče by popíralo smysl tohoto institutu, neboť při prvním setkání mají být strany vedeny k mediaci, jejíž podmínkou je účast minimálně dvou účastníků a mediátora. Otázkou zůstává, zda by takové první setkání (za přítomnosti jen jednoho rodiče) vůbec mohlo dosáhnout svého účelu. Toto ustanovení by mělo být dále využíváno skutečně jen v případech, kdy to bude účelné a nedobrovolné plnění povinností ze strany jednoho rodiče bude moci být potenciálně napraveno za součinnosti druhého rodiče. V ostatních případech, tedy pokud by bylo zřejmé, že důvod neplnění povinností jedním rodičem je takového původu, který nemá žádný vztah k druhému rodiči, není dle našeho názoru účelné se snažit druhého rodiče k prvnímu setkání autoritativně přimět.

---

¹⁶³ ROSŮLKOVÁ: *Advokátka Martina Doležalová...*

Za úvahu stojí také možnost výslovného začlenění určité mediační pobídky, doporučení, informování, nařízení prvního setkání apod. ze strany soudu účastníkům řízení o rozvod manželství, přičemž v tomto ohledu může být inspirativní polská úprava (viz příloha).

Dle názoru Portešové by právě právní úprava v ZŘS mohla být inspirací pro novelizaci OSŘ.¹⁶⁴ Jak již bylo naznačeno, i ta má však své chyby, a proto tento názor nesdílíme.

5.3 Návrh změn v rámci zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Na základě existence problematické otázky placení nákladů prvního setkání dle § 13 odst. 1 písm. d) ZSPOD, by do budoucna bylo vhodné zařadit do zákona ustanovení, které by na tuto otázku explicitně odpovídalo. Dle Ježka by zde mělo být uvedeno, zda náklady platí stát či rodiče, a pokud rodiče, tak za jakých okolností.¹⁶⁵ Dle našeho názoru by měl odměnu mediátora v tomto případě platit stát, a to v souladu s podstatou sociálně-právní ochrany dětí, kdy stát obecně nemá kompetence zasahovat do rodinného života s výjimkou případů, kdy o to rodiče požádají či je ohrožen život, zdraví nebo řádný vývoj dětí. Když taková nežádoucí situace nastane, je tak v nejvyšším zájmu státu podporovat (i finančně) její napravení. V rámci ZSPOD by mělo být zvolení pomoci, která je pro rodinu bezplatná, prioritou.¹⁶⁶

Ztráta případné motivace rodičů k aktivitě u prvního setkání, kterou může placení odměny státem vyvolat, je do jisté míry vyvážena jejich vědomím, že za neúčast na prvním setkání mohou být pokutováni. Pokud by bylo zjištěno (pomocí výzkumu či poznatků z praxe), že je placení odměny mediátorovi rodiči nezbytné, měl by být systém placení jednoduchý a rodiče by neměl příliš zatěžovat (oproti současné praxi uvedené v předchozí kapitole).

5.4 Návrh změn v rámci zákona o mediaci

Dle výzkumu většina mediátorů považuje za důležité vymezit účel prvního setkání, míru aktivity stran při kontaktování mediátora či otázku možnosti odmítnout uskutečnit první setkání ze strany mediátora.¹⁶⁷ Doplnit do ZM ustanovení upravující institut vzhledem k mediátorům je důležité právě proto, aby se omezily na minimum nejasnosti, které při praktickém výkonu činí problémy a způsobují nežádoucí rozdíly v praxi jednotlivých mediátorů. Užitečné především pro soudce by pak mohlo být zavedení povinnosti mediátorům

---

¹⁶⁴ PORTEŠOVÁ: *Věcný záměr...*

¹⁶⁵ JEŽEK: *Kdo zaplatí nařízenou...*, el. neč.

¹⁶⁶ MACELA, Miloslav a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 142 (§ 12).

¹⁶⁷ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 137-139.

JELÍNKOVÁ: *K vybraným problémům...*, el. neč.

informovat soud, přičemž v zákoně by měla být přesně určena povaha těchto informací.¹⁶⁸ Druhou možností je stanovit tuto informační povinnost přímo účastníkům. V tomto případě by bylo vhodnější takovou povinnost zakotvit přímo do OSŘ. Mediátoři však přece jen mají obecně větší zkušenosti s kontaktováním státních institucí, a proto sledujeme variantu informování mediátorem jako jednodušší a efektivnější.

Žádoucí by bylo taktéž zakotvení ustanovení upravujícího institut vzhledem k účastníkům. Konkrétně by mělo stanovit nutnost osobní účasti stran na prvním setkání, neboť ta je pro efektivitu prvního setkání nezbytná.

Názory na to, zda by se mediace měla vykonávat jako živnost (podobně jako na Slovensku, kde je výkon mediátora podnikáním), jsou nejednoznačné. V rámci výzkumu se však 64 % respondentů vyjádřilo proti.¹⁶⁹ Abychom se vyvarovali striktnímu zavržení této možnosti bez ospravedlňujícího podkladu, bylo by vhodné výhody a nevýhody spojené se vznikem této živnosti podrobně zkoumat. Lze však podotknout, že současná slovenská koncepce přináší spíše problémy.

5.5 Návrh změn v rámci vyhlášky o zkouškách a odměně mediátora

Objevují se názory, že by první setkání mělo být bezplatné. Fakt, že v současnosti bezplatné není, však může platící motivovat k tomu, aby se prvního setkání neúčastnili jen pasivně, a naopak aby svým postojem přispěli k jeho efektivitě. Bezplatnost by mohla vést ke zneužívání prvního setkání některou ze stran (např. by mohla řízení cíleně prodlužovat) a zároveň také k nevoli mediátorů, již mají právo na odměnu za svou práci a nemohou být nuceni k práci bezplatné.¹⁷⁰

Samotní mediátoři považují za vhodnou výši odměny cca 1000 Kč, což by znamenalo 2,5násobné navýšení oproti současnému stavu.¹⁷¹ I současná výše odměny však může být pro některé nemajetnější klienty značně vysoká, a pro obchodní korporace oproti tomu zanedbatelná a postrádající motivační prvek.¹⁷² Proto by mohlo být vhodným řešením stanovit odměnu podle typu sporu, např. kdy by po vzoru placení soudních poplatků za zahájení řízení byla odměna za první setkání pro spory mezi podnikateli vyšší. Další možností je vytypovat spory podle praktických zkušeností s tím, kdo se jich obvykle účastní. Vždy by se však mělo k výši odměny přistupovat s vědomím, že výhodou využití mediace by měla být úspora nákladů oproti soudnímu řízení, a tak je nutné přistupovat i k prvnímu setkání.

¹⁶⁸ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 235-236.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 159.

¹⁷⁰ HORÁČEK. In HORÁČEK, SVATOŠ, OLÍK: *Zákon o mediaci...*, s. 135 (§ 10).

¹⁷¹ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 132.

¹⁷² Tamtéž, s. 188.

Stanovená částka by měla dále zohlednit fakt, že obecně vzato zahrnuje i hotové náklady mediátora, a zároveň by měla být zdůrazněna možnost diskrece. Ta sice plyne ze ZM, ale pro přehlednost by bylo užitečné ji zakotvit i do znění vyhlášky. Placení hotových nákladů by však po vzoru polské právní úpravy bylo možné zakotvit do samostatného ustanovení a reflektovat i náklady, které vznikají v případě, kdy se první setkání neuskuteční. Jelikož se ceny zvyšují každým rokem, je zcela účelné, aby na tuto skutečnost reagovala také výše základní stanovené odměny a vyhláška tak byla v tomto ohledu častěji novelizována.

Někteří mediátoři si stěžují na pocit „*dehonestace*“ celého prvního setkání při závěrečném vybírání poplatku.¹⁷³ Stálo by tak za zvážení, zda by nebylo vhodnější, aby odměnu stanovil mediátor, avšak vybírána byla soudem. Konkrétní forma tohoto vybírání by musela být důkladně zvážena s ohledem na různorodost možností, kam spor dospěje po prvním setkání – zda bude pokračovat u soudu, proběhne mediace apod. Například v situaci, kdy by účastníci platili mediátorovi odměnu za mediaci, nejspíš by nečinilo problém, aby při té příležitosti zaplatili mediátorovi i odměnu za první setkání (pokud bylo provedeno totožným mediátorem).

---

¹⁷³ HOLÁ a kol: *Mediace v praxi...*, s. 209.

Závěr

Problematika možných dopadů zrušení prvního setkání je i po téměř jednom a půl roce po zvolení si tohoto tématu aktuální a diskutována bude pravděpodobně i po dlouhou dobu v budoucnu. Jelikož se toto téma stalo předmětem zájmu především v důsledku zveřejnění věcného záměru civilního řádu soudního a jeho finální podoba ještě stále není známa, bude nutné otázku dopadů zvažovat i v nejbližší době.

V tomto ohledu práce naplnila svůj cíl, neboť dosud nebyla publikována žádná sumarizace dostupných postojů a názorů jednotlivých zainteresovaných osob na současnou podobu prvního setkání a na návrh na zrušení institutu spolu se současným posouzením funkčnosti institutu v praxi. Tato práce představuje zdroj potřebných informací pro odborníky zabývající se problematikou prvního setkání a zároveň i samotné legislativce. Část práce navrhuje možnosti změn právní úpravy reflektuje zjištěné problematické aspekty prvního setkání získané z rozsáhlého množství zdrojů a nabízí nejvhodnější řešení k odstranění těchto problémů, čímž představuje výrazně nápomocný zdroj pro tvorbu novelizace. Zároveň část identifikující problematické aspekty a shrnující různé úhly pohledů na jejich nejlepší možné řešení může být velmi užitečná pro účastníky řízení, soudce i mediátory, kteří v současné době za situace, kdy před nimi vyvstane otázka s potřebou nalezení odpovědi v dostupných zdrojích, musí vynaložit značné úsilí a čas, aby získali požadovanou odpověď.

Z teoretické části práce je znatelné, že mediace představuje alternativní metodu řešení sporů, jež disponuje řadou výhod oproti soudnímu řízení. Právě proto bývají v zemích po celém světě hledány cesty, jak rozvíjet míru využití mediace ve své moderní podobě. Institut, jehož existence má přímou spojitost se snahou o zvýšení počtu mediačních jednání na úkor jednání soudních, je v českém právním řádu upraven hned na několika místech v rámci několika předpisů. Podoba formulací jeho legislativního zakotvení však není vždy dokonalá a mohli bychom tak předpokládat existenci rozsáhlé judikatury právní úpravu závazně vykládající. Ta však absentuje.

I když názory kritické k prvnímu setkání nejsou ojedinělé, při zkoumání slovenské úpravy bylo v práci zjištěno, že i země, která přistoupila k legislativnímu zakotvení mediace dříve než ČR, může v tomto směru za naší zemí v některých aspektech zaostávat. Polská úprava se naopak jevila jako vysoce inspirativní zejména v aktivním přístupu k mediační osvětě a také jako inspirační podklad postupu, jakým by mohl být do právního řádu zakotven obecně účinnější fakticky povinný prvek založený však na bázi dobrovolnosti (povinnost v žalobách uvést, zda se strany pokusily o mediaci). Maltská právní úprava ukázala, že zakotvení povinné

mediace u určitých typů řízení může být účinné, a nepokládáme tak za vhodné možnost zakotvení povinných prvků do české právní úpravy do budoucna zcela vyloučit.

Statistická data míry nařizování prvního setkání soudy ukázala, že soudy v současnosti nejsou schopny dostatečně využít potenciálu prvního setkání, zároveň však z nich byl patrný každoroční nárůst případů, a tedy jakási tendence ke zvyšování míry využití. Z návrhu věcného záměru civilního řádu soudního, a především z jeho odůvodnění, pak bylo zjištěno, že tento návrh, jenž je hlavním podnětným zdrojem k diskusi o možnosti zrušení institutu, je založen zcela na nepochopení samotné podstaty prvního setkání, konkrétně na nesprávném chápání institutu jako prostředku dobrovolného.

Právě otázka dobrovolnosti byla jednou z otázek řešených ve 3. kapitole, v níž jsme dospěli k názoru, že dobrovolnost při nařízení prvního setkání není nijak potlačována. U návrhu civilního řádu soudního lze tedy spatřit nepochopitelnou tendenci úplně odstranit institut, jenž se zdá být tvůrcům návrhu v určitém smyslu pochybný, namísto snahy o jeho zachování a změnu právě tak, aby tvrzené nedostatky byly napraveny. Problematických aspektů institutu byl zjištěn poměrně vysoký počet, ani skutečnost nepřesného a neúplného legislativního zakotvení však nemusí nutně vést ke snaze institut zrušit. Vše se dá vyřešit poměrně jednoduše cestou úpravy současného znění jednotlivých ustanovení předpisů a zároveň zařazením některých ustanovení nových.

Při hledání odpovědi na výzkumnou otázku č. 1, byla z pohledu účastníků řízení a mediátorů shledána problematickou především otázka výše odměny mediátora, dále též problematika možnosti právního zastoupení účastníků, vůle jen jedné strany účastnit se prvního setkání či vymezení samotného účelu prvního setkání, jehož znalost je vysoce důležitá pro výkon činnosti mediátorů při prvním setkání. Z pohledu civilního soudního řízení je problematická především podoba obsahu usnesení o nařízení prvního setkání, jež není obecně stanovena, a je tedy jednotlivými soudci realizována odlišně. To je důsledkem především nejasností ohledně doby trvání prvního setkání, doby trvání případného přerušení soudního řízení, subjektu, který má být aktivní při sjednávání schůzky k prvnímu setkání apod. Jako velmi problematická se jevila otázka znalosti mediace soudci, jelikož i nedostatek vědomostí může být jedním z faktorů, proč soudce první setkání nenařídí. I stanovená mlčenlivost mediátorů má svá úskalí, jelikož soudci potřebují k efektivitě své práce znát více informací o konkrétním prvním setkání (např. kdo se jej účastnil, jaký byl výsledek apod.).

Co se týče konkrétních dopadů, které by zrušení prvního setkání mohlo zapříčinit (výzkumná otázka č. 2), jen stěží lze nalézt dopady pozitivní. Těmi by mohla být např. u některých případů úspora času v rámci soudního řízení, které se někdy kvůli nařízení

prvního setkání prodlužuje, či limitace rozhořčení účastníků vznikající za situace, kdy je jim zcela neúčelně nařízeno první setkání, i když nemá šanci na úspěch. Zcela bez zaujetí lze konstatovat, že negativní dopady zrušení institutu převládají. Osvěta o mediaci se v ČR nezlepšuje v příhodném tempu. Stále zde ještě nacházíme velké mezery oproti některým jiným státům a míra povědomí společnosti o mediaci je stále nízká. Prostředky k podpoře osvěty jsou tak nezbytné, a právě první setkání je jedním z nich. Zrušení institutu by tak v tomto směru mělo fatální dopad, neboť v současnosti v právním řádu ČR neexistuje jiný institut charakteru nikoli jen doporučující povahy, který by jej mohl adekvátně nahradit.

Kvůli vytiženosti mediátorů v některých regionech může být nařízení prvního setkání pro účastníky jediným řešením, jak se dostat k mediátorovi, tato možnost by však v případě zrušení institutu neexistovala. Zároveň by zrušení bylo problémem pro účastníky, kteří ve svém životě potřebují zásah autority (soudu) k přiměnění řešit problémy vlastními silami a zároveň dohodou. U mediátorů by hlavní dopad zrušení spočíval v úbytku případů. První setkání v důsledku informování účastníků o mediaci představuje v zásadě propagaci služeb mediátora. Jak velký úbytek případů by nastal a jak vážné důsledky by z toho pro mediátora plynuly, záleží především na jeho specializaci.

Soudci by zase byli připraveni o možnost, jak složité případy vhodné pro první setkání odkázat mimo soud, a ušetřit tak čas prací na případu, jehož rozhodnutí by pak stejně mohlo být z pohledu stran vnímáno méně spravedlivě, než jak by vnímali dohodu uzavřenou vlastním úsilím s přispěním mediace. Zrušení institutu by ve vztahu ke společnosti znamenalo neexistenci jeho výchovné funkce a snahy o změnu chování celé společnosti, která má v současnosti obecně tendenci raději přenést odpovědnost za řešení svých problémů na stát nežli se pokusit problémy sama řešit.

Všechny tyto aspekty vedly k našemu příklonu v rámci 3. výzkumné otázky k názoru, že institut je třeba v právním řádu ponechat. Postoj skupiny pracující na věcném záměru tak z výše uvedených důvodů nemůžeme sdílet, za to se ztotožňujeme s názorem např. Randy či Doležalové.

S přihlédnutím k tomuto našemu názoru, byly v rámci 5. kapitoly (odpovídající na výzkumnou otázku č. 4) navrženy možnosti novelizace předpisů spjatých s prvním setkáním. Funkčnost institutu dovozujeme především z faktu, že nadpoloviční část prvních setkání pokračuje v mediaci, a bez ohledu na dosažení či nedosažení dohody už tato účast může mít na účastníky a řešený spor blahé účinky. Posouzena byla možnost zavedení určitého typu povinné mediace, avšak na základě poznatků o aktuálním nastavení společnosti máme za to, že je potřeba při snaze zavést povinné prvky postupovat rozvážně. Toto nastavení společnosti

se odráží právě i ve zmiňovaném věcném záměru. Stěžejními změnami, které doporučujeme k zavedení, jsou vymezení účelu prvního setkání, změna § 474 ZŘS tak, že podle něj lze nařídit první setkání a nikoliv mediaci, či přesné stanovení, že dle ZSPOD má náklady prvního setkání platit stát. Žádoucí jsou změny v rámci odměny mediátora, jejíž aktuální výše je pokládána za nízkou, a to především zvýšením odměny placené podnikateli.

Stanoveného cíle práce se podařilo dosáhnout, co však bylo nepříjemným zjištěním bránícím ke snazšímu posouzení, jakých zahraničních podob pobídek k mediaci by bylo vhodné užít jako inspirace pro českou úpravu, byl nedostatek výzkumů funkčnosti těchto institutů v zahraničí. V tomto směru se však stala užitečnou alespoň zpráva Komise a některé informace se podařilo taktéž dovodit z výzkumů zaměřených přímo na mediaci.

Pokud bychom měli navrhnout možná témata dalších výzkumů či prací, kromě těch již v úvodu avizovaných by to byl také návrh systému, jakým by mohl odměnu mediátora za první setkání vybírat na místo mediátora soud, či návrh, jak zlepšit systém osvobodování od soudních poplatků, tak aby nedocházelo k placení účastníky a až následné kompenzaci státem. Přínosné by mohlo být také zjištění názorů na první setkání osob, jež na něm jako účastníci v minulosti participovali. Znalost odpovědí těchto respondentů by umožnila identifikaci postojů účastníků k institutu, jejich názoru na průběh prvního setkání, míru jejich spokojenosti a také míst problematických, jež by měla být předmětem úvah o jejich vhodném řešení.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

BEVAN, Alex a kol. *Mediation: A Practical Guide*. London: Thorogood Publishing Ltd, 2010. 174 s.

BRZOBOHATÝ, Robin, POLÁKOVÁ, Lenka, HORÁČEK, Tomáš. *Rukověť mediátora aneb Co je dobré vědět nejen ke zkouškám mediátora*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 146 s.

FIEDOR, David. První setkání se zapsaným mediátorem – časoprostorová analýza dat. In HOLÁ, Lenka a kol. *Právní a sociální aspekty mediace v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 115-136.

GOLDBERG, Stephen, B. *How Mediation Works: Theory, Research, and Practice*. Bingley: Emerald Publishing Limited, 2017. 117 s.

GRYGAR, Jiří. *Zákon o mediaci a související předpisy: s komentářem a vzory podle stavu k 1. 1. 2014 v návaznosti na nový občanský zákoník a novou úpravu procesních předpisů*. Praha: Leges, 2014. 232 s.

HOLÁ, Lenka a kol. *Mediace v praxi optikou empirického výzkumu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. 396 s.

HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing, 2011. 270 s.

HOPT, Klaus, J. STEFFEK, Felix (ed). *Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective*. Oxford: Oxford University Press, 2013. 1347 s.

HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše, VALENTOVÁ, Lucia. *Judiciální trendy v mimosoudním řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2016. 176 s.

CHOLENSKÝ, Robert. *Praktický průvodce mediací: podle nové právní úpravy*. Praha: Linde, 2013. 300 s.

JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. 152 s.

MANTLE, Marjorie. *Mediation: A Practical Guide for Lawyers*. 2. vydání. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2017. 182 s.

MÁROVÁ, Anna. První setkání se zapsaným mediátorem – nedílná součást českého právního řádu. In HOLÁ, Lenka a kol. *Právní a sociální aspekty mediace v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 93-133.

PAVLOVÁ, Lenka, VETEŠKA, Jaroslav. *K aktuálním otázkám vyjednávání, mediace, rozhodčího řízení a tzv. práva spolupráce*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2010. 168 s.

PLAMÍNEK, Jiří. *Mediace: neúčinnější lék na konflikty*. Praha: Grada, 2013. 168 s.

POTOČKOVÁ, Dana. *Nejlepší je domluvit se aneb průvodce mediačním procesem*. Praha: Alfom, 2013. 197 s.

RANGLOVÁ, Pavla. *Nejen zapsaný mediátor v praxi. I., Vhled do mediace: včetně souvisejících předpisů a vzorů*. Ostrava: S. Europe, s.r.o., 2020. 262 s.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Wolters Kluwer: 2013. 400 s.

SVATOŠ, Martin. *Tajemství mediace aneb Řešení sporů od A do Z*. Praha: Art Francesco, 2020. 255 s.

SWANOVÁ, Beáta. *Mediácia a právne služby podľa slovenského právneho poriadku*. In HOLÁ, Lenka a kol. *Mediace a reflexe jejích aktuálních trendů*. Praha: Leges, 2014. s. 127-136.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace: řešení konfliktu prostřednictvím mediátora*. Praha: Portál, 2012. 207 s.

TOMŠOVÁ, Ema. *Mediace z pohledu civilního soudce*. In HOLÁ, Lenka a kol. *Mediace a reflexe jejích aktuálních trendů*. Praha: Leges, 2014. s. 311-323.

Komentáře v tištěné podobě

HÁJKOVÁ, Šárka. In DOLEŽALOVÁ, Martina a kol. *Zákon o mediaci: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 141-160 (§ 30).

HORÁČEK, Tomáš. In HORÁČEK, Tomáš, SVATOŠ, Martin a OLÍK, Miloš. *Zákon o mediaci: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 49-65, 126-137 (§ 4, § 10).

HORÁČEK, Tomáš, SVATOŠ, Martin. In HORÁČEK, Tomáš, SVATOŠ, Martin a OLÍK, Miloš. *Zákon o mediaci: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 229-247 (§ 31).

MACELA, Miloslav a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 131-144 (§ 12).

Komentáře v elektronické podobě

BARICOVÁ, Jana, MESIARKINOVÁ, Soňa. In ŠTEVČEK, Marek a kol. *Civilný sporový poriadok: komentár*. Praha: C. H. Beck, 2016, el. neč. (§ 170). Dostupné na <beck-online.sk>.

GEŠKOVÁ, Katarína. In SMYČKOVÁ, Romana a kol. *Civilný mimosporový poriadok: komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2017, el. neč. (§ 381). Dostupné na <beck-online.sk>.

JIRSA, Jaromír. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: soudcovský komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, el. neč. (§ 503). Dostupné na <aspi.cz>.

SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, el. neč. (§ 503). Dostupné na <beck-online.cz>.

ŠÍNOVÁ, Renáta. In SMYČKOVÁ, Romana a kol. *Civilný mimosporový poriadok: komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2017, el. neč. (§ 96). Dostupné na <beck-online.sk>.

VANČUROVÁ, Kateřina, JANEK, Kryštof. In JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář – kniha II*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, el. neč. (§ 100 odst. 2 OSŘ). Dostupné na <aspi.cz>.

Časopisecké zdroje v tištěné podobě

HÁJKOVÁ, Šárka. Mediace v kontextu občanského soudního řízení. *Bulletin advokacie*, 2013, roč. 20, č. 6, s. 24-26.

HOLÁ, Lenka, FIEDOR, David, URBANOVÁ, Martina. První setkání se zapsaným mediátorem na základě prostorové analýzy míry jeho využívání v České republice. *Právník*, 2019, roč. 158, č. 9, s. 876-886.

HOLÁ, Lenka, URBANOVÁ, Martina, LAKOMÝ, Martin. Informovanost o mediaci v evropském a českém kontextu. *Scientia et Societas*, 2020, roč. 16, č. 2, s. 94-105.

HORÁČEK, Tomáš. Mediace v soukromoprávních věcech jako předmět samostatné právní úpravy. *Právní fórum*, 2010, roč. 2010, č. 3, s. 123-128.

HORÁČEK, Tomáš. Mediátor roku 2019. *Soudce*, 2019, roč. 21, č. 9, s. 16.

HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního a neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, roč. 20, č. 6, s. 17-21.

JELÍNKOVÁ Petra. Soudem nařízené první setkání se zapsaným mediátorem a nečinnost stran. *Právo a rodina*. 2014, roč. 16, č. 10, s. 7-11.

LEWIS, John David. Dike, Moira, Bios and the limits to understanding in Solon, 13 (West). *Edizioni Universitarie di Lettere Economia Diritto*, 2001, roč. 4, s. 122.

PJAJČÍKOVÁ, Pavla. Promarněná šance? *Právní rozhledy*, 2018, roč. 26, č. 23-24, s. 847.

RÝDLOVÁ, Hana. Konference v Brně rozvířila debatu o rekodifikaci civilního procesu. *Bulletin advokacie*, 2018, roč. 25, č. 6, s. 7-9.

SVATOŠ, Martin. Mýty a fakta o prvním setkání s mediátorem aneb všechno, co jste o mediaci chtěli vědět, ale báli jste se zeptat. *Bulletin advokacie*, 2013, roč. 20, č. 11, s. 48-50.

Časopisecké zdroje v elektronické podobě

BĚHOUNEK, Tomáš. Mediace v civilním řízení. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 19, s. 713-717. Dostupné na <beck-online.cz>.

BRZOBOHATÝ, Robin. K souvislostem institutu nařízení prvního setkání s mediátorem a sociální koncepce civilního řádu soudního. *Soudce*, 2019, roč. 21, č. 9, s. 20-24. Dostupné na <aspi.cz>.

BŘÍZA, Petr, GANTNER, Filip. První setkání se zapsaným mediátorem z pohledu praxe. *Bulletin advokacie*, 2016, roč. 23, č. 4, s. 34-38. Dostupné na <aspi.cz>.

HÁJKOVÁ, Šárka, POTOČKOVÁ, Dana. Institut prvního setkání se zapsaným mediátorem – pomoc nebo problém? *Soudce*, 2018, roč. 20, č. 5, s. 13-16. Dostupné na <aspi.cz>.

JELÍNKOVÁ Petra. K vybraným problémům nařízeného prvního setkání se zapsaným mediátorem. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 22, s. 790-793. Dostupné na <beck-online.cz>.

JEŽEK, Martin. Kdo zaplatí nařízenou mediaci? *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 6, s. 1-5. Dostupné na <aspi.cz>.

KŘIVÁČKOVÁ, Jana, HAMULÁKOVÁ, Klára. Perspektivy alternativního řešení kolektivních sporů v ČR ve světle Doporučení Komise 2013/396/EU. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 13-14, s. 502-508. Dostupné na <beck-online.cz>.

RANDA, Lukáš. Nerušte soudům možnost nařídit první setkání s mediátorem. *Soudce*, 2019, roč. 21, č. 9, s. 25-26. Dostupné na <aspi.cz>.

VETTORI, Stella. Mandatory mediation: An obstacle to access to justice? *African Human Rights Law Journal*, 2015, roč. 15, č. 2, s. 355-377.

Dostupné na <http://www.scielo.org.za/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1996-20962015000200007&lng=en&nrm=iso&tlng=en>.

WISLER, Roselle. The Effects of Mandatory Mediation: Empirical Research on the Experience of Small Claims and Common Pleas Courts (1997). *Willamette Law Review*, 2010, roč. 33, s. 565-604. Dostupné na <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfmabstract_id=1724817>.

Internetové zdroje

Commercial mediation in Poland [online]. linklaters.com, 1. dubna 2020 [cit. 18. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.linklaters.com/en/insights/publications/commercial-mediation-a-global-review/commercial-mediation-a-global-review/poland>>.

DOBROVOLNÁ, Eva a kol. *Věcný záměr civilního řádu soudního* [online]. justice.cz, 2017 [cit. 14. října 2020]. Dostupné na <https://crs.justice.cz/wp-content/uploads/2017/11/vecny_zamer_final.pdf>.

DOLEČEK, Marek. *Mediace jako alternativa k soudnímu řízení* [online]. businessinfo.cz, 30. července 2019 [cit. 18. srpna 2020]. Dostupné na <<https://www.businessinfo.cz/navody/mediace-jako-alternativa-k-soudnimu-rizeni-ppbi/>>.

ŘURÍKOVÁ, Zuzana. *Krok za krokem k novému civilnímu řádu soudnímu – tzv. advokátské spory* [online]. pravni prostor.cz, 11. května 2018 [cit. 18. srpna 2020]. Dostupné na <<https://www.bnt.eu/cs/zpravy/pravni-novinky/2542-the-new-code-of-civil-justice-step-by-step>>.

EUROPEAN COMMISSION FOR THE EFFICIENCY OF JUSTICE. *European Handbook for Mediation Lawmaking* [online]. rm.coe.int, 14. června 2019 [cit. 6. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://rm.coe.int/cepej-2019-9-en-handbook/1680951928>>.

EUROPEAN PARLIAMENT. *'Rebooting' the Mediation Directive: Assessing the Limited Impact of its Implementation and Proposing Measures to Increase the Number of Mediations in the EU* [online]. europarl.europa.eu, 2014 [cit. 16. ledna 2021]. Dostupné na <[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL-JURI_ET\(2014\)493042](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL-JURI_ET(2014)493042)>.

EVROPSKÁ KOMISE. *Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech* [online]. eur-lex.europa.eu, 26. srpna 2016 [cit. 28. března 2021]. Dostupné na <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0542&from=EN>>.

KADLČÍKOVÁ, Jitka. *Czech Republic: Fifth Anniversary of Mediation in the Czech Republic* [online]. schoenherr.eu, 16. srpna 2017 [cit. 27. března 2021]. Dostupné na <<https://www.schoenherr.eu/content/czech-republic-fifth-anniversary-of-mediation-in-the-czech-republic/>>.

KAWALEK, Jakub. *Kilka uwag na temat stosowania art. 187 § 1 PKT 3 K.P.C.* [online]. palestra.pl, červen 2016 [cit. 6. února 2021]. Dostupné na <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/6-2016/artykul/kilka-uwag-na-temat-stosowania-art.-187-1-pkt-3-k.p.c.?fbclid=IwAR0iEWhqgEPNWYrfXmi9HxtpdNMvhGzu71EpKbw2NtmL2S2YC1d5QumGB_o>.

Mediace v členských státech – Malta [online]. e-justice.europa.eu, 19. srpna 2018 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_

states-64-mt-cs.do?member=1>.

Mediace v členských státech – Polsko [online]. e-justice.europa.eu, 24. září 2014 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-pl-cs.do>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Úplné znění PM č. 39/2017 ve znění Dodatku č. 1* [online]. mpsv.cz, 2017 [cit. 6. února 2021]. Dostupné na <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Methodika_k_dotaci_SPOD_na_rok_2018_PM-39_2017-ve_zneni_dodatku_c._1.pdf/cee8b08e-2ff2-a111-3377-7b46558b3002>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Podpora mediací: Ministerstvo spravedlnosti vytvořilo nový materiál pro soudce* [online]. justice.cz, 19. dubna 2018 [cit. 18. srpna 2020]. Dostupné na <<https://justice.cz/web/msp?clanek=podpora-mediaci-ministerstvo-spravedlnosti-vytvorilo-novy-material-pro-soud-1>>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Stanovisko k obsahu nařízeného prvního setkání se zapsaným mediátorem ve smyslu ust. § 100 odst. 2 o. s. ř.* [online]. justice.cz, 2019 [cit. 6. února 2021]. Dostupné na <<https://justice.cz/web/msp/vykladova-stanoviska-a-cinnost-pracovni-skupiny-k-mediaci1?clanek=vykladove-stanovisko-k-obsahu-narizeneho-prvniho-setkani-se-zapsanym-mediatorom>>.

PHILLIPS, Peter F. *World Mediation Forum Part 2: Italy, Poland, China, India, France... and Even Texas!* [online]. businessconflictmanagement.com, 9. března 2019 [cit. 11. října 2020]. Dostupné na <<http://www.businessconflictmanagement.com/blog/2019/03/world-mediation-forum-part-2-italy-poland-china-india-france-and-even-texas/>>.

PORTEŠOVÁ, Véronique-Laura. *Problematické aspekty právní úpravy v občanském soudním řádu a v zákoně o zvláštních řízení soudních* [online]. mediacce.cz, 20. února 2018 [cit. 19. srpna 2020]. Dostupné na <<https://www.mediace.cz/cs/a/problematicke-aspekty-pravni-upravy-v-obcanskem-soudnim-radu-a-v-zakone-o-zvlastnich-rizenich-soudnich>>.

PORTEŠOVÁ, Véronique-Laura. *Věcný záměr k novému civilnímu řádu soudnímu* [online]. mediacce.cz, 11. března 2018 [cit. 20. srpna 2020]. Dostupné na <<https://www.mediace.cz/cs/a/vecny-zamer-k-novemu-civilnimu-radu-soudnimu>>.

ROSŮLKOVÁ, Jana. *Advokátka Martina Doležalová: Osvěta o mediaci chybí, je nutné zachovat první setkání* [online]. ceskajustice.cz, 25. srpna 2018 [cit. 18. srpna 2020]. Dostupné na <<https://www.ceska-justice.cz/2018/08/advokatka-martina-dolezalova-osveta-o-mediaci-chybi-je-nutne-zachovat-prvni-setkani/>>.

ROSŮLKOVÁ, Jana. *Drápal: věcný záměr civilního řádu soudního neodpovídá potřebám 21. století* [online]. ceska-justice.cz, 25. září 2018 [cit. 18. srpna 2020]. Dostupné

na <<https://www.ceska-justice.cz/2018/09/drapal-vecny-zamer-civilniho-radu-soudniho-neodpovida-potrebam-21-stoleti/>>.

RÝDLOVÁ, Hana. *Věcný záměr nového civilního řádu soudního* [online]. bulletin-advokacie.cz, 15. listopadu 2017 [cit. 18. srpna 2020]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/vecny-zamer-noveho-civilniho-radu-soudniho>>.

SEKCE ADR ČAK. *Stanovisko – výklad institutu prvního setkání s mediátorem z hlediska jeho obsahu a úhrady* [online]. cak.cz, listopad 2017 [cit. 7. listopadu 2020]. Dostupné na <https://www.cak.cz/assets/pro-advokaty/mediace/aktuality/vyklad-institutu-prvniho-setkani-s-mediatorem-z-hlediska-jeho-obsahu-a-uh rady---stanovisko-sekce-adr-cak_1.pdf>.

STOILKOVSKA, Aleksandra, MUCUNSKA PALEVSKI, Valentina, ILIEVA, Jana. *Awereness about Mediation as an Alternative Form of Dispute Resolution: Practices in the Republic of Macedonia* [online]. ijrsee.com, 2015 [cit. 16. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.ijrsee.com/index.php/ijrsee/article/view/70/76>>.

SWANSON, L. Donald. *A Mediation Innovation in Italy that Works! Middle Ground between Voluntary and Mandatory* [online]. mediatbankry.com, 2018 [cit. 1. února 2021]. Dostupné na <<https://mediatbankry.com/2018/05/22/a-mediation-innovation-in-italy-that-works-middle-ground-between-voluntary-and-mandatory/>>.

WRÓBEL, Anna M. *Mediation In Poland* [online]. mediate.com, květen 2007 [cit. 11. října 2020]. Dostupné na <<https://www.mediate.com/articles/wrobelA2.cfm>>.

Právní předpisy, zdroje práva EU

Act No. 7 of 1868, Civil Code, as amended

Act No. 4 of 1854, Code of Organisation and Civil Procedure, as amended

Act No. 16 of 2004, Mediation Act, as amended

Act No. 22 of 2007, Voluntary Organisations Act, as amended

Doporučení Komise 2013/396/EU ze dne 11. 6. 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie

Doporučení Výboru ministrů Rec(98)1 ze dne 21. 1. 1998 k mediaci ve věcech rodinných

Doporučení Výboru ministrů Rec(2001)9 ze dne 5. 9. 2001 o alternativách litigace mezi správními orgány a soukromoprávními stranami

Doporučení Výboru ministrů Rec(2002)10 ze dne 18. 9. 2002 o mediaci v civilních věcech

Evropský etický kodex chování pro mediátory

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym, z późniejszymi zmianami

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. 5. 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 – Kodeks postępowania cywilnego, z późniejszymi zmianami

Vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.161/2015 Z. z., civilný mimosporový poriadok, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 420/2004 Z. z., o mediácii a o doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 71/1992 Z. z., Slovenskej národnej rady o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zelená kniha o alternativním řešení sporů v občanskoprávních a obchodních věcech

Ostatní zdroje

Důvodová zpráva k zákonu č. 202/2012 Sb., o mediaci, ve znění pozdějších předpisů

HONČOVÁ, Renata. *Mediace jako jeden ze způsobů řešení mezilidských konfliktů*. Zlín, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. Vedoucí diplomové práce Helena Skarupská.

Shrnutí

Diplomová práce pojednává o problematice institutu prvního setkání se zapsaným mediátorem, tedy institutu umožňujícím soudu v určitých typech řízení nařídít stranám účast na informační schůzce se zapsaným mediátorem. Jejím cílem je identifikovat možné dopady odstranění tohoto institutu z českého právního řádu, a to na účastníky řízení, zapsané mediátory, civilní soudní řízení a společnost. Úvahy o zrušení přitom vyvstaly především v souvislosti se zveřejněním věcného záměru civilního řádu soudního v roce 2017.

V úvodní části práce je nejprve vysvětlen pojem mediace včetně poukázání na smysl mediace, historické souvislosti jejího vzniku či její výhody a nevýhody. Poté je již pozornost směřována k samotnému institutu prvního setkání se zapsaným mediátorem, kdy je vysvětlena jeho podstata a zakotvení v právní úpravě. Práce taktéž přináší výsledky výzkumů zaměřených na četnost využívání institutu soudy. Následující kapitola se věnuje institutu v kontextu věcného záměru civilního řádu soudního, kdy uvádí jak navrženou právní úpravu, tak i odůvodnění této koncepce.

Druhá část práce odpovídá na stanovené výzkumné otázky. Kromě možných dopadů zrušení institutu na výše uvedené subjekty, civilní soudní řízení a společnost, jsou zde proto analyzovány problematické aspekty institutu z pohledu těchto entit, přičemž jako problematický se jeví např. účel institutu, jeho dobrovolnost, odměna mediátora, podoba usnesení soudu či nedostatečná osvěta společnosti. Na zjištěné poznatky o problematických bodech a možných dopadech zrušení reaguje poslední kapitola navrhuující možné změny stávající právní úpravy v rámci občanského soudního řádu, zákona o zvláštních řízeních soudních, zákona o sociálně-právní ochraně dětí, zákona o mediaci a vyhlášky o zkouškách a odměně mediátora.

Práce tak za použití rešeršně-kompilační metody, analýzy a syntézy na jednom místě sumarizuje dostupné názory odborníků a praktické poznatky, na jejichž základě identifikuje problematické aspekty institutu a nabízí jejich řešení. Rozebírá možné dopady zrušení institutu a navrhuje možné změny stávající právní úpravy, přičemž využívá poznatků o funkčnosti institutů odkazujících strany na mediaci v jiných zemích. Výrazněji pak poukazuje na právní úpravu na Slovensku, v Polsku a na Maltě.

Přestože v práci docházíme k závěru, že je vhodné institut prvního setkání se zapsaným mediátorem v českém právním řádu ponechat, nicméně je nutné na základě novelizace právní úpravy a některých mimoprávních změn přispět k jeho správnému pochopení, funkčnosti

a větší míře využití, opomenuty nejsou také úvahy o možnosti zavedení povinných prvků do právní úpravy mediace.

Práce představuje, vzhledem k analýze problematických aspektů institutu, zdroj užitečných informací pro mediátory, účastníky řízení, soudce i společnost. Dále může sloužit jako důležitý zdroj poznatků pro úvahy o zrušení institutu a v neposlední řadě je také zásadním podkladem pro budoucí novelizace právní úpravy.

Summary

The diploma thesis deals with the issue of the institute of the first meeting with a registered mediator, i.e., the institute enabling a court in certain types of proceedings to order the parties to participate in an information meeting with a registered mediator. Its main goal is to identify possible effects of removal of this institute from the Czech Legal Order, considering the parties to the proceedings, registered mediators, civil court proceedings and society. This issue was taken into account especially with the publication of the Substantive Intent of the Code of Civil Procedure in 2017.

The introductory part of the thesis explains the concept of mediation and its meaning, the historical context of the origin and the advantages and disadvantages of its application. Afterwards, the focus is brought to the institute itself e.g., its nature and grounding in the Czech Legislation. The thesis also provides research results of the usage frequency of the institute by courts. The following chapter deals with the institute in the context of the Substantive Intent of the Civil Procedure Code, in which it presents both the proposed legislation and the justification of this concept.

The second part of the thesis answers the defined research questions. In addition to the possible effects of the institute removal on the above-mentioned entities, civil proceedings and society, other aspects of the institute were analysed, from the perspective of these entities, and were found rather problematic e.g., the purpose of the institute, its voluntariness, the remuneration of the mediator, the form of the court resolution or insufficient awareness of the society. The last chapter proposes possible changes to the existing legislation within the Code of Civil Procedure, the Act on Special Judicial Proceedings, the Act on the Social and Legal Protection of Children, the Mediation Act and the Decree on Examinations and the Mediator's Remuneration as a reaction to the findings on problematic points and possible impacts of the institute removal.

Regarding the applied search-compilation method, analysis and synthesis, this thesis summarizes the available opinions of experts and other findings, based on which it identifies problematic aspects of the institute and offers their solutions. It discusses the possible effects of the institute removal and suggests changes to the existing legislation, using knowledge of the functionality of institutes referring parties to the mediation in other countries, with a focus on the legislation in Slovakia, Poland and Malta.

Although the thesis concludes that it is appropriate to keep the institute of the first meeting with a registered mediator in the Czech Legal System, there are also considerations about the possibility of introducing mandatory elements into the Legal Regulation of the mediation. In order to keep the institute, it is necessary to amend the legislation and introduce some non-legal changes to support proper understanding to the institute, its functionality and greater use.

With a regard to the analysis of the problematic aspects of the institute, the thesis represents a source of useful information for mediators, parties to the proceedings, judges and society. Furthermore, it may help as an important source of knowledge for concerns over the removing of the institute and, it also serves as a fundamental basis for future amendments to the legislation.

Seznam klíčových slov

Mediace, mediátor, první setkání se zapsaným mediátorem, občanský soudní řád, zákon o zvláštních řízeních soudních, zákon o sociálně-právní ochraně dětí, zákon o mediaci, vyhláška o zkouškách a odměně mediátora, věcný záměr civilního řádu soudního, problematické aspekty, účastníci řízení, civilní soudní řízení, společnost

Keywords

Mediation, mediator, the first meeting with a registered mediator, the Civil Code, the Act on Special Court Proceedings, the Law on Social and Legal Protection of Children, the Mediation Act, Decree on Examinations and Remuneration of a Mediator, Substantive Intent of the Code of Civil Procedure, problematic aspects, parties to the proceedings, civil proceedings, society

Příloha

Slovensko

Na Slovensku byl přijat samostatný zákon o mediaci již v roce 2004, tzn. cca o 8 let dříve než u nás. Úprava mediace našeho východního souseda byla dokonce jednou z prvních v Evropě.¹⁷⁴ Mohli bychom tak předpokládat, že na Slovensku je díky delšímu rozvoji mediace na lepší úrovni, avšak takový jednoznačný závěr učinit nelze. Slovenská úprava byla pro českou úpravu jistou inspirací právě z důvodu, že bylo Slovensko s úpravou mediace napřed, v současnosti však představuje i česká úprava inspirační zdroj pro slovenskou. Rozdíl v právních úpravách spočívá např. ve slovenském pojetí činnosti mediátora jako podnikání či neexistenci pojmu zapsaný či registrovaný mediátor ve slovenském právním řádu.¹⁷⁵

Vývoj slovenské legislativy nesměruje pouze dopředu, ale bohužel udělal i krok zpět. Poukazujeme na novelu č. 141/2010 zákona č. 420/2004 Sb., o mediaci a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,¹⁷⁶ s kterou se proces mediace na Slovensku ztížil, což je zcela v rozporu s principem jednoduchosti i neformálnosti mediace. Zvýšily se i náklady na její provedení. Mělo se jednat o reakci na povinnost transpozice Směrnice do slovenského právního řádu, takovou změnu však autoři Směrnice zajisté nezamýšleli, a změna je tak dlouhodobě kritizována. Od účinnosti této novely musejí být všechny dohody o zahájení mediace opatřeny úředně ověřenými podpisy a být registrovány v Centrálním notářském registru listin. Důsledkem je také ukončení činnosti některých mediátorů a celkově máme za to, že tato změna zákona může působit na účastníky zvažující mediaci spíše demotivačně.¹⁷⁷

Kromě důrazu na jednoduchost řízení dále může být pro Slovensko inspirací český proces vzdělávání mediátorů. Beáta Swanová ještě v roce 2014 slovenský proces získání oprávnění k vykonávání mediační činnosti přirovnávala k maserskému kurzu sportovní masáže, především kvůli nízké časové dotaci vzdělávacích programů.¹⁷⁸ V tomto směru však nastala změna a v současnosti je časová dotace oproti tehdejšímu stavu dvojnásobná (200 hodin).¹⁷⁹ Zkoušky se dosud nekonají za dohledu nezávislého orgánu, nýbrž u akreditované instituce,

---

¹⁷⁴ SWANOVÁ, Beáta. Mediácia a právne služby podľa slovenského právneho poriadku. In HOLÁ, Lenka a kol. *Mediace a reflexe jejích aktuálních trendů*. Praha: Leges, 2014, s. 130.

¹⁷⁵ § 4 odst. 1 zákona č. 420/2004 Z. z., o mediácii a o doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov

¹⁷⁶ zákon č. 420/2004 Z. z., o mediácii a o doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov

¹⁷⁷ PAVLOVÁ, Lenka, VETEŠKA, Jaroslav. *K aktuálním otázkám vyjednávání, mediace, rozhodčího řízení a tzv. práva spolupráce*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2010, s. 22.

¹⁷⁸ SWANOVÁ. In HOLÁ a kol: *Mediace a reflexe...*, s. 128.

¹⁷⁹ § 9 odst. 2 zákona č. 420/2004 Z. z., o mediácii a o doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov

kde se daná osoba v oblasti mediace vzdělávala.¹⁸⁰ Pro srovnání lze podotknout, že v ČR se zkoušky konají u Ministerstva spravedlnosti či v případě advokátů u České advokátní komory.

Na rozdíl od českého nařízení prvního setkání je ve slovenském § 170 odst. 2 zákona č. 160/2015 Sb., civilní sporový pořádek, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „CSP“),¹⁸¹ zakotveno doporučení soudu, aby se strany pokusily o smír za pomoci mediace: „*pokud je to možné a účelné, soud se pokusí o vyřešení sporu smírem, případně stranám doporučí, aby se o smír pokusily mediací*“. Toto doporučení se týká fakultativní fáze předběžného projednání sporu, přičemž v české úpravě nalezneme i výslovné zakotvení možnosti nařídit první setkání v průběhu samotného řízení.

V ČR má být posuzována vhodnost a účelnost, ve slovenské úpravě je zakotvena místo vhodnosti „*možnost*“. K „*možnosti*“ soudu stranám doporučit pokus o smír prostřednictvím mediace dojde tehdy, pokud z procesního chování stran soud usoudí na možnost efektivitu mediace.¹⁸² Ty aspekty, jež český soudce zvažuje v rámci vhodnosti, pak lze ve slovenské úpravě nejspíše podřadit pod účelnost. V podstatě jde jen o „*slovíčkaření*“, neboť v zájmu českého i slovenského soudce je, aby byla pro daný případ mediace efektivní.

Zákon č. 161/2015 Sb., civilní nesporný pořádek, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „CNP“),¹⁸³ obsahuje 3 ustanovení týkající se mediace. Dvě ustanovení jsou shodného znění, přičemž jedno je aplikovatelné v řízení o rozvod manželství (§ 96 odst. 2) a druhé ve věcech péče soudu o nezletilé (§ 118 odst. 2). Dle těchto ustanovení „*pokud je to účelné a umožňují to okolnosti projednávané věci, může soud účastníky vyzvat, aby se o smírné řešení pokusili mediací*“. Na rozdíl od výše uvedeného ustanovení § 170 odst. 2 CSP zde soud nedoporučuje, ale vyzývá, což značí silnější stupeň doporučení soudu, resp. důraznější zásah soudu. Stejně jako v případě § 170 odst. 2 CSP nelze výzvu jakkoli vynucovat a za neúčast následně ukládat sankce. Odlišnost spočívá však v tom, že u výzvy má soud možnost se účastníků zeptat, jak na ni zareagovali, a případně se i doptat na důvod toho, proč se k uzavření mediační dohody neuchýlili.

---

¹⁸⁰ SWANOVÁ. In HOLÁ a kol: *Mediace a reflexe...*, s. 128.

¹⁸¹ zákon č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok, v znení neskorších predpisov

¹⁸² BARICOVÁ, Jana, MESIARKINOVÁ, Soňa. In ŠTEVČEK, Marek a kol. *Civilný sporový poriadok: komentár*. Praha: C. H. Beck, 2016, el.neč. (§ 170).

¹⁸³ zákon č. 161/2015 Z. z., civilný mimosporový poriadok, v znení neskorších predpisov

Účelnost zde nastává v případě, kdy účastníci pozitivně reagují na pokusy soudu o smírné řešení. Okolnosti případu jsou pak nakloněny mediaci za situace, kdy mezi účastníky neexistuje hluboký rozvrat a nezájem ho jakkoliv řešit.¹⁸⁴

Největší možnou intenzitu důrazu pak soud může využít v případech výkonu rozhodnutí ve věcech nezletilých, kdy podle § 381 CNP může soud účastníkům před uskutečněním výkonu rozhodnutí účast u mediátora zapsaného v registru přímo uložit. Takové uložení je podmíněno účelností, která je v tomto případě naplněna při souhlasu povinného, oprávněného, a případně i dítěte, pokud má k udělení souhlasu potřebnou rozumovou a mravní vyspělost.¹⁸⁵

Pokud bychom srovnali slovenský CNP s českým ZŘS, rozdíl nalezneme především v tom, že ZŘS obsahuje ustanovení týkající se mediace již ve své obecné části, zato slovenský zákon operuje s možností mediace jen u některých typů řízení.

§ 11 odst. 7 zákona č. 71/1992 Sb., o soudních poplatcích za výpis z registru trestů, ve znění pozdějších předpisů,¹⁸⁶ stanovuje vrácení části zaplacených poplatků, přičemž procentní výše vráceného poplatku se snižuje v závislosti na fázi řízení, ve které ke smíru dojde – čím později, tím nižší výši vráceného poplatku účastník obdrží.

Polsko

Polská úprava mediace může sloužit jako inspirace především v souvislosti s osvětou o mediaci, vzděláváním mediátorů a snahou zapojit do rozvoje mediace i samotné soudce. Zatímco do našeho OSŘ se mediace ve výše zmíněné podobě dostala v roce 2014 v souvislosti s přijetím samostatného mediačního zákona, do polského Kodexu řízení civilního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Kodex**“)¹⁸⁷ byla vtělena již v roce 2005, a to formou zakotvení celého jednoho samostatného oddílu týkajícího se mediace.

Časová prodleva je zde znát. Povědomí o mediaci se v Polsku kromě četných informací na různých internetových stránkách zvyšovalo také pomocí televize, rozhlasu či billboardů, každoročně probíhají také oslavy mezinárodního dne mediace doprovázené konferencemi i různými školeními a debatami. Od roku 2010 v Polsku funguje síť koordinátorů mediace, mezi něž patří jak mediátoři, tak probační úředníci a soudci. Tito koordinátoři se pak soustřeďují u soudů určitých soudů obvodních, všech krajských a určitých soudů odvolacích. Soudci jsou školeni v souvislosti s mediací poprvé už jako justiční čekatelé a poté se účastní

---

¹⁸⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. In SMYČKOVÁ, Romana a kol. *Civilný mimosporový poriadok: komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2017, el. neč. (§ 96).

¹⁸⁵ GEŠKOVÁ, Katarína. In SMYČKOVÁ, Romana a kol. *Civilný mimosporový poriadok: komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2017, el. neč. (§ 381).

¹⁸⁶ zákon č. 71/1992 Z. z., Slovenskej národnej rady o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov, v znení neskorších predpisov

¹⁸⁷ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 - Kodeks postępowania cywilnego, z późniejszymi zmianami

také školení v rámci soudní praxe. Takový koncept může vést k bližšímu vztahu soudců k mediaci.¹⁸⁸

Polská úprava v čl. 183⁸ § 1 Kodexu výslovně stanoví, že soud může strany odkázat na mediaci v jakékoli fázi řízení. V § 2 totožného článku je pak uvedeno, že se mediace neprovádí, pokud strana nesouhlasila s mediací do jednoho týdne od data oznámení nebo doručení rozhodnutí odkazujícího strany na mediaci. Soud tedy odkazuje strany přímo na mediaci, nikoliv na první setkání s mediátorem, jež tvoří v zásadě předmediační fázi. Toto odkázání však nelze považovat za nařízení a mediaci pak za obligatorní, neboť k tomu, aby se mediační jednání mohlo uskutečnit, je potřeba souhlasu stran.

Obecně může soud kdykoli v průběhu řízení postoupit případ mediaci, a to buď podle vlastního uvážení, nebo na žádost strany. Soud má možnost v průběhu řízení předat případ k mediaci dokonce hned několikrát.¹⁸⁹

Relevantním je i ustanovení čl. 183⁸ § 4 Kodexu, kde je zakotveno oprávnění předsedy vyzvat strany k účasti na informační schůzce o metodách smírného řešení sporů, zejména mediaci. Informační schůzku může vést soudce, soudní referendum, soudní úředník, asistent soudce nebo stálý prostředník. Taková schůzka už má pak vzhledem k její náplni velmi obdobný charakter jako české první setkání, jen s tím rozdílem, že nemusí být zaměřena pouze na mediaci jako jednu z metod ADR a také nemusí být vedena mediátorem, ale i vyjmenovanými osobami z aparátu soudního. I český soudce má možnost strany poučit o smírných metodách řešení sporů, avšak nevyhrazuje si pro toto poučení samostatnou schůzku se stranami.

Toto ustanovení jasně reflektuje fakt kladení velkého důrazu na vzdělávání soudců v oblasti ADR v Polsku, jinak by soudci nejspíše nebyli schopni vést tuto informační schůzku na takové úrovni, jak tomu činí mediátoři. Před takovou první schůzkou předseda posoudí, zda strany odkázat na mediaci, a v případě, kdy k takovému posouzení potřebuje slyšet strany, může je předvolat k osobní účasti na neveřejném zasedání (čl. 183⁸ § 5 Kodexu). I polský soudce tak musí posuzovat vhodnost mediace u konkrétního případu, i když nejsou v zákoně stanovena konkrétní kritéria, která má posuzovat.

Tak jako lze sankcionovat neúčast na prvním setkání v ČR, tak může i polský soudce sankcionovat bezdůvodnou neomluvenou neúčast strany na informační schůzce i neveřejném

---

¹⁸⁸ *Mediace v členských státech – Polsko* [online]. e-justice.europa.eu, 24. září 2014 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-pl-cs.do>.

¹⁸⁹ *Commercial mediation in Poland* [online]. linklaters.com, 1. dubna 2020 [cit. 18 listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.linklaters.com/en/insights/publications/commercial-mediation-a-global-review/commercial-mediation-a-global-review/poland>>.

zasedání tak, že této neúčastníci se straně uloží nahradit náklady druhé strany (čl. 183⁸ § 6 Kodexu).

Na mediaci může soud strany odkázat také v případě, že usilují o rozvod, avšak soud zde ještě spatřuje určité vyhlídky na zachování manželství (čl. 436 § 1 Kodexu). V případě rozluky či rozvodu se naskytá možnost soudu strany odkázat na mediaci za účelem urovnání sporných otázek (čl. 445² Kodexu). Odkázat na mediaci může soud strany i v rodinných záležitostech a ve věcech péče (čl. 570² Kodexu). Tyto záležitosti, které u nás spadají pod úpravu ZŘS jsou tak v Polsku také zakotveny v Kodexu – úprava, jež je v Polsku obsažena v jediném zákoně, je u nás rozdělena do zákonů tří – OSŘ, ZŘS a ZM. Polská úprava je tak v tomto směru přehlednější.

V případě postoupení případu k mediaci soudem se odměna mediátora řídí nařízením ministra spravedlnosti ze dne 20. 6. 2016 o odměně mediátora a náhradě výdajů mediátora v občanskoprávním řízení, ve znění pozdějších předpisů.¹⁹⁰ Dle něj se liší odměna v závislosti na tom, jaká je hodnota majetkového sporu, a také na tom, jestli jde o schůzku první či další. Pokud tedy byla mediace doporučena soudem či na ni strany byly soudem odkázány, již se všechna na tomto základě konaná mediační jednání řídí tímto nařízením. Zvláště pak předmětné nařízení myslí také na náklady mediátorů na cesty, pronájem místnosti k mediačnímu jednání, DPH či náklady související s doručováním písemností. Stanovuje dokonce i náhradu nákladů v případě, kdy se strany mediace neúčastní. Nařízení tak bere zřetel, narozdíl od české úpravy, na různé druhy nákladů, které mohou mediátorovi vzniknout, zároveň však dává možnost výši nákladů stanovit přímo mediátorovi, když jsou nařízením stanoveny povětšinou jen nejvyšší možné částky, které smějí mediátoři na jednotlivých nákladech požadovat.

V současnosti se v Polsku uvažuje o zavedení povinné mediace v obchodních věcech a také o povinnosti účasti manželů na informační schůzce před tím, než podají žádost o rozvod. Na této schůzce by pak byli vedeni ke smíření a také byli informováni o sociálních důsledcích rozpadu manželství a dostupnosti terapie a jiných prostředků rodinné podpory. Mezi prostředky této podpory pak patří rodinná mediace.¹⁹¹ V mediačně vyspělém Polsku se tak přemýšlí o zavedení povinného prvku, zatímco u nás se uvažuje o jeho zrušení.

---

¹⁹⁰ WRÓBEL, Anna M. *Mediation In Poland* [online]. mediate.com, květen 2007 [cit. 11. října 2020]. Dostupné na <<https://www.mediate.com/articles/wrobelA2.cfm>>.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym, z późniejszymi zmianami

¹⁹¹ PHILLIPS, Peter F. *World Mediation Forum Part 2: Italy, Poland, China, India, France... and Even Texas!* [online]. businessconflictmanagement.com, 9. března 2019 [cit. 11. října 2020]. Dostupné na <<http://www.businessconflictmanagement.com/blog/2019/03/world-mediation-forum-part-2-italy-poland-china-india-france-and-even-texas/>>.

Některé zdroje však uvádějí, že Polsko již povinnou mediaci zavedlo, a to i přesto, že Polsko dobrovolnost mediace zdůrazňuje jak ve svých předpisech, tak i např. na stránkách ministerstva.¹⁹² Usuzují tak např. ze znění článku 187 § 1 odst. 3 Kodexu, kde je stanovena povinnost uvádět v žalobách „*zda se strany pokusily o mediaci nebo jiné mimosoudní řešení sporu, a pokud takové pokusy nebyly učiněny, vysvětlení důvodů, proč k nim nedošlo*“. Jedná se o jeden ze způsobů, jak strany nabádat k mediaci, strany se však podle tohoto ustanovení mediace zcela zjevně účastnit nemusí. K tomuto ustanovení neexistuje příslušná sankční norma a nesplnění podmínky uvedení této informace v žalobě tak nemá za následek nemožnost pokračovat v řízení. Nesplnění této povinnosti se může odrazit toliko v rozhodnutí o nákladech řízení, jež je zároveň založeno na důkladných úvahách soudce.¹⁹³

Malta

V právní úpravě mediace Malty nalezneme na rozdíl od úprav výše zmíněných zemí kromě prvku dobrovolnosti také obligatornost v pravém slova smyslu. Týká se však jen jedné (avšak rozsáhlé) oblasti, kde lze využít mediaci – rodinné mediace. Respektive s povinnou mediací se můžeme setkat i u sporů, v nichž na jedné straně stojí dobrovolná organizace či spolek, tam je však odkázání na povinnou mediaci jen jednou z možností, pro kterou se komisař v rámci nápravy může rozhodnout.¹⁹⁴

Obecně se systém mediace na Maltě liší například tím, že zastřešujícím orgánem pro mediaci zde není ministerstvo, nýbrž přímo Maltské mediační středisko. Rozdílná je také osoba, která v případě mediace nařízené soudem vybírá mediátora, pokud si jej nevyberou strany samy. Tou osobou není sám soudce, nýbrž vedoucí kanceláře soudu. U rodinné mediace je pak zajímavé a v porovnání s výše uvedenými státy nezvyklé, že tím, kdo hradí náklady na mediaci, je stát jen v případě, pokud byl mediátor vybrán vedoucím kanceláře. Pokud si strany zvolily mediátora samy, musí i samy nést náklady. V tomto lze spatřit úskalí maltské úpravy, neboť možnost stran vybrat si mediátora je bezesporu odrazem základních principů, na nichž by mediace měla stát.¹⁹⁵

Malta má svůj samostatný zákon o mediaci obsahující výslovné ustanovení o možnostech, jakými může být mediace započata, a to dobrovolně, na základě rozhodnutí nebo příkazu

---

¹⁹² např. v letáku dostupném na stránce <<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/ulotki>>.

¹⁹³ KAWALEK, Jakub. *Kilka uwag na temat stosowania art. 187 § 1 PKT 3 K.P.C.* [online]. palestra.pl, červen 2016 [cit. 6. února 2021]. Dostupné na <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/6-2016/artukul/kilka-uwag-na-temat-stosowania-art.-187-1-pkt-3k.p.c.?fbclid=IwAR0iEWhqgEPNWyrfXmi9HxtpdNMvhGzu71EpKbw2NtmL2S2YC1d5QumGB_o>.

¹⁹⁴ Act No. 22 of 2007, Voluntary Organisations Act, as amended (§ 29)

¹⁹⁵ *Mediace v členských státech – Malta* [online]. e-justice.europa.eu, 19. srpna 2018 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-mt-cs.do?member=1>.

soudu či jiného soudního orgánu nebo na základě zákona (§ 17 Kapitoly 474 zákona č. 16/2004 Sb., mediačního zákona, ve znění pozdějších předpisů)¹⁹⁶. Druhá a třetí možnost pak reflektuje přítomnost obligatorní mediace v právní úpravě.

Obligatornost v rodinně-právních sporech, tedy především v řízeních o rozvodu, rozluce, výživném, péči o nezletilé a změnách dohody o separaci, pro strany představuje povinnost využít služby mediátora ještě před tím, než se spor dostane k soudu.¹⁹⁷ Relevantní ustanovení § 66I odst. 1 Kapitoly 616 zákona č. 7/1868 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů,¹⁹⁸ mluví konkrétně o „*předvolání stran soudem k dostavení se před mediátora*“. Je aplikovatelné v případech, kdy se alespoň jeden z manželů obrátí na civilní soud s požadavkem na rozvod po tom, co se manželé dohodli, že jejich manželství má být zrušeno, a přitom zde ještě není rozhodnutí soudu o jejich „*rozdělení*“ či uzavřená dohoda o separaci. Účelem mediace má být primárně smíření manželů. Pokud tohoto smíření není pomocí mediace docíleno a zároveň se manželé nedohodli na podmínkách rozvodu, je účelem dalšího průběhu mediace dosažení rozvodu pomocí dohody. Dále ustanovení vyjmenovává možné podmínky této dohody, přičemž alespoň některé mají být v takové dohodě obsaženy.

Tyto povinné mediace můžou zajistě pomoci v současné situaci, kdy se stále zvyšuje procento rozvedených manželství a zároveň se nezdá setkáváme s rozvodovými boji před soudem, kdy poraženými v zásadě zůstávají oba partneři a někdy bohužel i děti.

Na mediaci myslí taktéž zákon č. 4/1854, zákoník organizace a civilního procesu, ve znění pozdějších předpisů,¹⁹⁹ který v § 173 odst. 2 písm. c) upozorňuje na oprávnění soudu v kterékoli fázi řízení z vlastního podnětu či na podnět některé ze stran nařídít přerušování řízení po dobu, kterou považuje za vhodnou, a odkázat strany k mediátorovi v souladu se zákonem o mediaci. Na toto ustanovení navazuje sankční ustanovení § 223 odst. 6, které zakotvuje možnost soudu přiznat straně dvojnásobné náklady na úkor té strany, která se odmítla účastnit či zkrátka jen neúčastnila setkání s mediátorem nebo s ním nespolupracovala či odmítla spolupracovat.

---

¹⁹⁶ Act No. 16 of 2004, Mediation Act, as amended

¹⁹⁷ HRNČIŘÍKOVÁ, VALENTOVÁ: *Judiciální trendy...*, s. 130.

¹⁹⁸ Act No. 7 of 1868, Civil Code, as amended

¹⁹⁹ Act No. 4 Of 1854, Code of Organisation and Civil Procedure, as amended